

William Shakespeare

Romeo és Júlia

Fordította: Kosztolányi Dezső

SZEMÉLYEK

ESCALUS, Verona hercege

PÁRIS, ifjú nemesúrfi, a herceg atyjafia

MONTAGUE | a két viszálykodó ház fejei

CAPULET |

ÖREG CAPULET, Capulet nagybátyja

ROMEO, Montague fia

MERCUTIO, a herceg rokona, Romeo barátja

BENVOLIO, a herceg rokona, Romeo barátja

TYBALT, Capuletné unokaöccse

LŐRINC | Ferenc-rendi barátok

JÁNOS |

BOLDIZSÁR, Romeo szolgája

PÉTER, Júlia dajkájának szolgája

SÁMSON | szolgák Capuletnél

GERGELY |

ÁBRAHÁM, szolga Montague-éknél

EGY PATIKÁRIUS

HÁROM MUZSIKUS

PÁRIS APRÓDJA

MÁSIK APRÓD

ÓRTISZT

MONTAGUE-NÉ

CAPULETNÉ

JÚLIA, Capuleték leánya

JÚLIA DAJKÁJA

KAR

Veronai polgárok, férfiak, nők a két házból,
álarcosok, örök, nappali és éjjeli kíséret

Szín: Verona, az ötödik felvonásban Mantova

ELŐHANG

KAR

(jön) Két nagy család élt a szép Veronába,
Ez lesz a szín, utunk ide vezet.
Vak gyűlölettel harcoltak hiába,
S polgárvér fertezett polgárkezet.
Vad ágyékukból két baljós szerelmes
Rossz csillagok világán fakadott,
És a szülők, hogy gyermekük is elvesz,
Elföldelik az ősi haragot.
Szörnyű szerelmüket, mely bírhatatlan,
Szülők tusáját, mely sosem apad,
Csak amikor már sarjuk föld alatt van:
Ezt mondja el a kétórás darab.
Néző, türelmes füllel jöjj, segédkezz,
És ami csonka itten, az egész lesz.

ELSŐ FELVONÁS

1. SZÍN

Verona. Köztér.

Sámson és Gergely karddal, pajzsral fölfegyverkezve jön

SÁMSON Na, Gergő, most már aztán semmit se fogunk zsebre vágni.

GERGELY Az nem is tanácsos. Mivelhogy aki zsebre vág valamit, azt nyomban dutyiba vágják.

SÁMSON Nem érted. Úgy kirántom a kardom, hogy olyant még nem ettek.

GERGELY Hát ebben már igazságod lehet. Kirántott kardot még bizonyára nem ettek.

SÁMSON Ha én fölindulok, akkor mindjárt vágok.

GERGELY Tudod, mit vágysz? Pofákat. De nem a másokét. Ahhoz te nehezen indulsz föl, komé.

SÁMSON De csak jöjjön ide egy Montague-kutya, tudomisten, fölindulok.

GERGELY Nézd: aki fölindul, az mozog, ennél fogva ha fölindulsz, el is indulsz. A bátor azonban áll.

SÁMSON Nem áll. Mihelyt megpillantok egy Montague-kutyát, föl is indulok, meg is állok, mint a cövek. A Montague-ék minden pereputtyát fal mellé szorítom.

GERGELY De mi nem lányokkal harcolunk, komé.

SÁMSON Bánom is én. Én senkivel se ösmerek irgalmat: ha a férfiakat leteperem, következnek a lányok.

GERGELY Csakhogy ezt ám a gazdánk nem hagyja helyben.

SÁMSON Majd helybenhagyom őket én.

GERGELY Érzed annak a súlyát, amit most mondasz?

SÁMSON Majd megérik a lányok: nagydarab marha ember vagyok.

GERGELY Marha vagy, annyi szent, nagy marha. Rántsd ki a fringiád, jön két Montague-cseléd.

SÁMSON Kard-ki-kard. Köss beléjük elül, én majd fődözlek hátul.

GERGELY De én már hátul se fődözlek föl.

SÁMSON Sose félt engem.

GERGELY Félt a nyavalya.

SÁMSON Ne sértsük meg a törvényt: hadd kezdjék ők.

GERGELY Én majd elsétálok előttük: pofákat vágok rájuk. Értsék, ahogy akarják.
SÁMSON És ahogy merik. Én pedig fület mutatok nekik. Tűrjék, ha van hozzá pofájuk.

Ábrahám, Boldizsár jön

ÁBRAHÁM Nekünk mutatja kend azt a fület?
SÁMSON Csak úgy fület mutatok.
ÁBRAHÁM Nekünk mutatja kend azt a fület?
SÁMSON *(félre Gergelyhez)* Te, megsértjük avval a törvényt, ha azt mondom, hogy nekik mutatom?
GERGELY *(félre Sámsonhoz)* Dehogy.
SÁMSON Nem kendteknek mutatom, csak úgy fület mutatok.
GERGELY Talán belénk akar kend kötni?
ÁBRAHÁM Dehogyan akarok belekötni kendtekbe.
GERGELY Mert ha akar, állok elébe: az én gazdám van olyan úr, mint a kendé.
ÁBRAHÁM De nem különb.
SÁMSON No jól van, komé, jól van.
GERGELY *(félre Sámsonhoz)* Mondd, hogy különb: itt jön a gazdánk egyik atyjafia.
SÁMSON Különb az, komé, különb.
ÁBRAHÁM Hazudsz.
SÁMSON Ha férfiak vagytok, vágjatok beléjük. Gergő, most mutasd a mester-vágásod.

Vívna, Benvolio jön

BENVOLIO Széjjel, bolondok! *(Leüti kardjukat)*
Be kardotok. Nem tudják, mit csinálnak.

Tybalt jön

TYBALT Hát karddal állsz e pipogyák közé?
Na rajta, és nézz szembe a halállal.
BENVOLIO Békét akartam: dugd be kardodat,
Vagy jöjj s mi együtt válasszuk el őket.
TYBALT Karddal papolsz békét? Utálok azt,
Akár a poklot s minden Montague-t.
Rongy, véd magad!

Vívna. Mind a két házból nép tódul ki, beleelegyedik a verekezésbe, majd polgárok jönnek botokkal

POLGÁROK Fustélyt, botot, kést! Verd csak, üsd agyon!
Fúj, Capuletek! Fúj-fúj, Montague-k!

Capulet hálóköntösben jön Capuletnével

CAPULET Mi lárma ez? Hé, adssza hosszú kardom!

CAPULETNÉ Mankót, mankót! - minek neked a kard?

CAPULET A kardomat! - Vén Montague is itt van,
Hogy rázza rám ingerkedő vasát.

Montague, Montague-né jön

MONTAGUE Gaz Capulet - hagyj engem, hagyj, ha mondom.

MONTAGUE-NÉ Lépést se tőlem, nem fogsz vívni véle.

Herceg jön, kíséretével

HERCEG Ti békebontó, zendülő cselédek,
Szomszédi vértől mocskosult vasakkal:
Nem hallotok? Mit! emberek, ti barmok!
Hát lángotok az eretekbe zajgó
Bíborpatakkal oltanátok el?
Halálfia, ki vérszínű kezéből
Le nem veti ádázkodó vasát
És most se hallgat feldühödt urára. -
Csip-csup szavak miatt már harmadízben
Polgárviszály támadt, zavarva békénk,
Miattatok, Capulet s Montague,
Verona agg polgárai pedig
Lerúgva tisztos, úri köntösük
Vén fringiát ragadtak vén kezükbe
Rozsdás patvarkodástokat leverni:
Hát az, aki még egyszer lázad itten,
Az életével fog fizetni érte.
Mostan tehát mindenki hazatér:
Te, Capulet, azonnal énvelem jössz,
S te, Montague, ma délután keress föl
A városházi székülőtanácsban,
Ottan tudod meg, mit határozunk majd.
Még egyszer: aki nem megy most se - meghal!

MONTAGUE Mondd, ki kavarta föl e régi harcot?
Öcsém, te itt voltál a kezdeténél?

BENVOLIO Ellenfeled cselédjei s tiéid,
Mikor kiléptem, már egymásra mentek.
Én hát közénk álltam: erre jött
A vad Tybalt, kezében pusztas karddal,
Szitkot lehelt fülembe, vívni hívott,
Vagdalta kardjával a levegőt,
Mely csak füttyült reá, sértetlenül.
Aztán döfödjük egymást és püföljük,
Sokan kifutnak, minden penge serceg,
Míg végre jön és szétválaszt a Herceg.

MONTAGUE-NÉ Hol Romeo? - mondd, nem láttad te még ma?
Jó, hogy nem volt e csúf csetepatéba.

BENVOLIO Egy órával korábban, hogy a szent nap
Keletnek aranyablakán kikukkant,
Bolyongni üzött nyugtalan kedélyem,
A szikamor-liget körül, amely
Nyugat felől övedzi városunkat,
Láttam fiad, ő már korán elindult.
Hozzá siettem, ám hogy észrevett,
A fák alá lopódzott hirtelen.
Én - mert tudom magamról, hogy az érzés
Mélyebb, mikor egész magunk vagyunk -
Érzésemet követtem és nem őt,
S kerültem őt, ki engem elkerült.

MONTAGUE Hajnal felé már látták gyakran erre,
Locsolta a friss harmatot könnyével,
Felhőt dagasztott sóhaj-fellegekkel.
De amikor a mindent-kedvelő nap
Távol-Keleten, Aurora¹ ágyán
Széthúzza a borongó kárpitot,
Szalad a fény elől borús fiam,
Bezárja a szobája ablakát,
Kicsukja onnan a napot, verőfényt
És mesterséges éjszakát csinál:
Bús gondja egyre nő, akár az éjjel,
Ha jó tanács nem úzi végre széjjel.

BENVOLIO És nem tudod, bátyám, mi az oka?

MONTAGUE Ha sejteném! De erről nem beszél.

BENVOLIO Mért nem fogod hát vallatóra egyszer?

MONTAGUE Faggattam én is, sok barátja is:
De csak a szíve a tanácsadója.
És erre hallgat - nem tudom, miként -,
Elfordul ő a fürkész, vizsga szemtől,
Akár a bimbó, mit rág csúnya féreg
S nem tárja ki a szirmait a légnek,
És nem ajánlja szép arcát a napnak.
Mihelyt tudjuk, miért hullt e bú rája,
Megléljük azt is, hogy mi a kúrája.

BENVOLIO Nézd, erre jó: siessetek tovább.
Törik-szakad, én meglelem okát.

MONTAGUE Ha gyónna néked - bár lehetne hinnem -,
De boldog volnék. Asszonyom, jer innen.

Montague és Montague-né el. Romeo jön

BENVOLIO Öcsém, jó reggelt!

ROMEO Ily ifjú a nap?

¹ *Aurora* - a római mitológiában a hajnal istennője.

BENVOLIO Most múlt kilenc.

ROMEO Időnk a bú alatt
Hosszúra nyúlik. Az apám szaladt el?

BENVOLIO Az. - Mért hosszú a napja Romeónak?

ROMEO Mert nincsen, ami megkurtítsa, testvér.

BENVOLIO Szeretsz valakit?

ROMEO Vége!

BENVOLIO Nem szeretsz hát?

ROMEO Az nem szeret, akit én szeretek.

BENVOLIO Jaj, a Szerelem szemre oly szelíd,
S goromba zsarnok, hogyha közelít.

ROMEO Jaj, ő magának mindig elegendő,
Szem nélkül is lát, bár szemén a kendő! -
Mondd, hol eszünk? Ó, jaj. - Mi volt a patvar?
Ne is beszélj, mindent hallottam itt.
Sok-sok gyűlölség s tenger szerelem: -
Vesztett szerelem! Szerelmes gyűlölség!
Ó, valami, mi semmiből fogant!
Ó, súlyos könnyűség, komoly üresség,
Gyönyörű alakok torz zürzavarja!
Ólomhely, hidegtűz, éberálom,
Beteg egészség, minden, ami nem!
Így szeretek én, s ezt nem szeretem.
Nem is nevensz?

BENVOLIO Inkább sírok, barátom.

ROMEO Min sírsz, te jó szív?

BENVOLIO Jó szíved baján.

ROMEO Aki szeret, mind ily bolond, na lám.
A mellemet a bánat súlya nyomta,
Te tőlem elvetted, de erre nyomba
Több lett enyém: szóval mivel szerettél,
Nőtt bánatom s új béklyóba verettél.
Szeretni: sóhaj füstje, kósza gőz,
Majd szikratűz a szembe, hogyha győz,
S ha fáj, könnyekből egy nagy óceán.
Mi más szeretni? Higgadt, tiszta téboly -
Édes vigasztalás, epe, ami szétfoly. -
Áldjon az ég.

BENVOLIO Várj! Én megyek veled.
Meggánts nagyon, ha meg nem engeded.

ROMEO Csitt, elvesztettem önmagam, ne szóljál.
Romeo nincs itt: máshol valahol jár.

BENVOLIO Mondd meg nekem, komolyan, kit szeretsz?

ROMEO Hát nyögjek is, beszéljek is?

BENVOLIO Ne nyögj,
Csak mondd meg komolyan.

ROMEO Végre rendelkezni kell szegény betegnek -
Beszélni kell annak, akit temetnek?
Hát komolyan, én egy - nőt szeretek.

BENVOLIO Egy nőt? Hisz ezt sejtettem én előbb is.

ROMEO Micsoda ész vagy. S a hegyébe: szép.

BENVOLIO Így célt el nem hibáznék semmiképp.

ROMEO De elhibáznád: mert neki hiába
Cupido² nyila, szűz, akár Diána.³
A tisztesség a vértje, és ha víjja,
Rajt széttör a szerelem csitri íja.
Szerelmes csók kis ostromát kacagja,
Szemek tüzét, s nem nyitja ki ölét
A szent nőt is megszáditó arany.
Szépsége gazdag - árva diadal -
Mert hogyha hal, szépsége véle hal.

BENVOLIO Megesküdött, hogy szűz marad, azér?

ROMEO Igen kucorgó, így tehát pazér.
A szépség, mit koplaltat a szigor,
Sok szép reményt, utódot eltipor.
Szép és nagyon jó, állja a delejt,
Ő égbe jut s engem pokolba ejt.
Szeretni nem akar e szűzi lélek
S az esküje halálom: holtan élek.

BENVOLIO Akkor felejts el emlékezni rá.

ROMEO De hogy felejtsek emlékezni, kérlek?

BENVOLIO Úgy, hogy tekints a többi nő felé,
Hisz annyi szép van még.

ROMEO De akkor én
Még szebbnek érzem őt, tökéletesbnek.
Fekete álca hölgyek homlokán
Arról beszél, milyen fehérek ők.
Ki megvakul, az nem feledheti
Szemevilága régi, drága kincsét.
Egy nőt mutass, kinél nincs szebb a földön,
S arcáról én azt olvasom ki majd,

² *Cupido* - a szerelem istene; más néven *Ámor*.

³ *Diána* - a Hold és a vadászat szűz istennője.

Hogy nála is különb, százsorta szebb.
Eh, nem tanítsz feledni engemet.
BENVOLIO De megtanítlak majd, nem engedek.
Elmennek

2. SZÍN

Utca.

Capulet, Páris, szolgálja jönnek

CAPULET De Montague épp annyi büntetést kap,
Akárcsak én, nem lesz talán nehéz
Ily két aggsontnak békében megélni.

PÁRIS Mindkettőtöket megbecsül a Város.
Kár, hogy sokáig torzsalkodtatok.
De most, uram, mit szólasz az ügyemhez?

CAPULET Csak azt, amit már mondtam tenéked,
Lányom alig forog a társaságban,
Tizennégy év se múlt fölötte el,
Előbb fonnyadjon el két nyár virága,
Akkor megérik nászra majd a drága.

PÁRIS Volt már anya sok lány az ő korában.

CAPULET Korai virág elhervad korábban.
Minden reményem a föld nyelte el,
Csak ez a lányka a földem reménye:
De udvarold és kérd meg, drága Páris,
Ha ő akar, akarom véle máris,
Ő válasszon ki téged szabadon,
S neked szavam, áldásomat adom.
Ma este nálam épp afféle bál van,
Sok-sok barátomat meginvitáltam,
Jöjj el közénk, a házigazda hadd
Örüljön, hogy a háza gazdagabb.
A földi csillagok az égi pompa
Tűzét túlfénylik majd szegény lakomba.
Üdülj tehát, mint ifjú - amikor
A sánta Tél sarkára rátípor
A piperés Tavasz - megannyi ringó
Szép lány között, aki akár a bimbó.
Nézd mindjüket, figyeld, ne légy te rest,
S ki legkülönb köztük, csak azt szeresd.
Ott lesz a lányom is, még kisleány,
A sok között csak egy picinyke szám.
No jöjj velem. *(A szolgálának írást ad)*
Fickó, siess nagyon.

Találd meg őket, kiknek itt vagyok
Nevük fölírva, mind házamba várom,
Mondd, jöjjenek el hozzám mindenáron.

Capulet, Páris el

SZOLGA Írva vagyok. De az is írva vagyok, hogy: varga maradjon a rókfjénél, szabó a kaptafájánál, halász az ecsetjénél, képiró a varsájánál. Engem pedig elküldenek, hogy találjam meg azokat, akiknek neve itt írva vagyok, de mégse találom meg benne azokat, akiket meg kellene találnom. Valami írástudó, deákos embert kell keresni: - no éppen itt jön.

Benvolio és Romeo jön

BENVOLIO Eh, csak tűz oltja a tüzek parázsát,
A kínok írja egy új fájdalom.
És jaj gyógyítja gyötrelmek marását.
Szédülsz? kerengj a másik oldalon.
Fertőzd be szemedet egy új ragállyal,
S e régi méreg eltűnik ezáltal.

ROMEO Az útilapu is ajánlatos.

BENVOLIO Mire, barátom?

ROMEO A tört lábra, pajtás.

BENVOLIO Mit, megbolondultál te, Romeo?

ROMEO Nem én, de megkötöztek, mint bolondot.
Tömlöcbe dobtak, koplaltatnak, ütnek,
Folyton gyötörnek s - jó estét, barátom.

SZOLGA Jó estét. Tud-e olvasni az úr?

ROMEO Tudok: az átkomat a nyomoromból.

SZOLGA Azt nyilván könyv nélkül is tetszik már tudni: de én azt kérdezem,
tud-e olvasni az úr olyasmit is, amit lát?

ROMEO Ha ismerem a nyelvet és betűket.

SZOLGA Jól adja. Isten tartsa meg a jókedvét.

ROMEO Várj, fiú, tudok olvasni.

Elveszi az írást és olvassa

Signor Martino feleségével és leányaival;

Anselmo gróf, szépséges húgaival;

Özvegy Vitruvioné úrasszony;

Signor Placentio, kedves unokahúgaival;

Mercutio és öccse Bálint;

Tulajdon nagybátyám, Capulet, feleségével és leányaival;

Szép unokahúgom Róza s Livia;

Signor Valentino s unokaöccse, Tybalt;

Lucio és a vidor Ilona.

Visszaadja az írást

Szép társaság: és hova menjenek?

SZOLGA Föl.

ROMEO Hova?

SZOLGA Vacsorára, a mi házukba.

ROMEO Kinek a házába?

SZOLGA A gazdáméba.

ROMEO Lásd, ezt előbb kellett volna kérdeznem.

SZOLGA Elmondom én néked, ha nem is kérdezel: az én gazdám az a híres-nevezetes, dúsgazdag Capulet, s ha kigyelmetek nem a Montague házból valók, kérem, jöjjenek el szintén, hajtsanak föl nálunk egy kupa bort. No, Isten tartsa. *(El)*

BENVOLIO Capuletéknek ősi ünnepén
Szép Róza is ott lesz, akit szeretsz,
S megannyi tündérlányka Veronából.
Jöjj fel, bíráló szemmel mérd az arcát
Az ő arcukhoz, s gondod elzavarjuk,
A hattyúban meglátod majd a varjut.

ROMEO Ha a hívő szemem vallása csalfa,
Legyen a könnyem tűz, mert mást szerethet
S ha nem fulladt meg eddig, vízbe halva,
Hát tűzben égjen el, mint az eretnek,
Őnála nincsen szebb, a napvilágnál
Nem járt külön, mióta a világ áll.

BENVOLIO Igen, mivel csak őt láttad szünetlen,
A képe lengett mind a két szemedben.
De hogyha e kristálymérlegre tennéd:
Az egyik serpenyőbe a szerelmét,
S másikba a sok lányt, már nem adózna
Úgy néki szíved, s könnyű volna Róza.

ROMEO No elmegyek, de nem ront meg az álom,
Csak őt imádom, ott is őt csodálom.

Elmennek

3. SZÍN

*Szoba Capuleték házában.
Capuletné és Dajka bejön*

CAPULETNÉ Hol a leányom, dajka? Hívd be őt.

DAJKA Már hívtam, oly igaz, amint igaz, hogy
Szűz voltam tizenkét éves koromban.
Hé, báránykám! Madárkám! Ejnye, hol van?
Hé, Júlia!

Júlia jön

JÚLIA

Ki hív?

DAJKA

Anyád.

JÚLIA

Anyám?

Nos, itt vagyok, mi tetszik?

CAPULETNÉ

Hát azt akarnám - dajka, hagyj magunkra,
Négyszemközött; de nem, jöjj vissza, dajka.
Inkább te is halld, mit beszélgetünk -
Tudod, hogy a kislányom már nagyocska -

DAJKA

Órára is megmondhatom korát.

CAPULETNÉ

Még nincs tizennégy.

DAJKA

Tizennégy fogamra -
Miből alig lehet ma (azt hiszem) négy -,
Még nincs tizennégy. Mondjátok, mikor lesz
Mostan vasas Szent Péter napja?

CAPULETNÉ

Két hét

És pár nap múlva.

DAJKA

Mindegy, bármikor,
Azon az éjszakán lesz épp tizennégy.
Zsuzsim meg ő - Isten nyugtassa őt -
Egyívású. Zsuzsim elvette Isten,
Nem érdemeltem: - szó mi szó, aszondom -
Vasas Szent Péter éjén lesz tizennégy,
Akkor bizony, emlékezem reá.
A földrengésnek már tizenegy éve
S én éppen aznap választottam el,
Mivel hogy ürmöt kentem a csöcsömre,
Künn a galambdúcnál sütött a nap -
Az úrral akkor Mantovába jártak -
Van még eszem csak - szó mi szó, aszondom -
Mikor a mellem bimbaján az ürmöt
Lenyalta ez a kis csacsi, s fanyar volt,
Dühösködött, így rázta a csöcsöm.
Most reccs galambdúc, ész nélkül futottam,
Zargatni sem kellett nagyon.
Hát ennek épp tizenegy éve van.
Már állni is tudott, a szent keresztre,
Futkározott, boklászott erre-arra.
Előző nap beverte homlokát,
És az uram - nyugtassa őt az Isten -
Tréfás egy ember volt, fölkapta nyomban:
„No”, mondta, „kislány, az arcodra estél?
Ha több eszed lesz, majd hanyatt esel te,
Ugye, Julis?” Aztán a kis komiszka
Máris csitult s azt mondta rá: „Aha.”

No lám, a tréfaság valóra válik!
Ha ezer évig élek, sem felejttem:
„Ugye, Julis?” mondotta az uram,
S a kis komiszka rávágott: „Aha.”

CAPULETNÉ Elég legyen már, kérlek, végre hallgass.

DAJKA No hallgatok. De hát muszáj nevetnem,
Hogy elcsitult, s azt mondta rá: „Aha”,
Pedig biz’ isten oly nagyocska púp volt
A homlokán, mint egy kokas monya,
Rútul beverte, rítt keservesen.
„No”, mondta az uram, „arcodra estél?
Ha több eszed lesz, majd hanyatt esel te,
Ugye, Julis?” S csitulva szólt: „Aha.”

CAPULETNÉ Csitulj te is, ha mondom, csitt, dadus, csitt.

DAJKA Csitt, szót se hát. Isten tartson sokáig.
Sosem szoptattam ily remek babuskát.
Csak azt kívánnám még megérni, hogy majd
Férjhez mehess.

CAPULETNÉ Férjhezmenésről: én is éppen erről
Szólnék veled. - Mondd, Júlia, leányom,
Hajlandó volnál férjhezmenni te?

JÚLIA Nincs a világon ennél szebb dolog.

DAJKA Nincs szebb dolog! Ha nem volnék dadád,
Azt hinném, tejjel szoptál bölcsességet.

CAPULETNÉ Gondolj reá hát, ifjabb nők tenálad,
Itt Veronában - s mind előkelők -
Most már anyák: ha visszagondolok,
A te korodban én is anya voltam.
Te meg leány. Száz szónak egy a vége:
A délceg Páris kéri a kezed.

DAJKA Az ám a férfi, kislány, párja sincsen,
Széles világon - férfi az, viaszkból.

CAPULETNÉ Ilyen virág nincs Verona nyarában.

DAJKA Virág: jól tetszik mondani: virág!

CAPULETNÉ Mit szólsz? Szeretnéd ezt a nemesúrfit?
Ma este a bálunkra eljön ő is,
Olvasd az ifjú Páris kedves arcát,
E könyvet, mit a Szépség tolla írt,
Figyeld a sorok kedves vonalát,
Egyik a másnak csak tartalmat ad.
S ami a könyvben tán rémlik kavargón,
Azt a szemében megleled: a margón.
Szép, drága könyv, kötetlen és szerelmes,
Csak egy kötés kell és tökéletes lesz.

Aztán, amint tengerben él a hal,
Csinos külső gazdag belsőre vall.
Hiszen a könyv is úgy kívánatos,
Mikor arany-szót zár arany-kapocs.
Zárd el magadba ajándéodat,
S nem lesz ezáltal kisebb, vékonyabb.

DAJKA

Sőt vastagabb a jó férjtől a nő.

CAPULETNÉ

Egy-kettő, mondd, tudnád szeretni Párist?

JÚLIA

Szeretném látni, hogy szeressem-e,
De nem lövellem a tekintetem
Mélyebbre, csak mint meghagytad nekem.

Szolga jön

SZOLGA

Jaj, nagyasszony, a vendégek meggyöttek, a vacsorát föltálaták, a kisasszonyt keresik, a kamrában szidják a dajkát, mint a bokrot, minden tótágast áll. Én futok fölszolgálni, kérem, jöjjenek tüstént.

CAPULETNÉ

Tüstént.

Szolga el

Leányom, a gróffal beszéljél.

DAJKA

Menj, fruska, a szép napra jó a szép éj.

Elmennek

4. SZÍN

*Utca. Romeo, Mercutio, Benvolio,
öt-hat álarcos, fáklyavivők és mások jönnek*

ROMEO

De mentségünkre szólsz azért néhány szót?
Vagy ajtóstul rontunk be hirtelen?

BENVOLIO

Efféle móka nem divat manapság:
Ámor se kell itt, bekötött szemekkel,
Aki tatáros, pingált lécnnyilával
Madárijesztőként riasztja nőink,
Se bemagolt mondóka, mit dadogva
Nyögünk sűgő után, mikor belépünk:
Csak tartsanak annak, minek akarnak,
A táncolókkal tartunk és sipirc.

ROMEO

Fáklyát nekem. Én nem tudok bokázni.
Sötét vagyok, inkább világítok.

MERCUTIO

Nem, Romeóm, táncolni kell neked.

ROMEO

Tirajtatok a könnyű tánccipellő,
Akár az álom, ám a lelkem ólom,
A földre húz le, nem bírok mozogni.

MERCUTIO Szerelmes vagy: vedd Ámor röpke szárnyát
S elszállsz a földről, hogyha felkötöd.

ROMEO Ezt kötve hinném: úgy belém kötött,
Úgy megbökött nyilával: lenge tollán
Nem szállhatom túl lomha bánatom,
A szerelemnek terhe földre rokaszt.

MERCUTIO Roskadj te rá, terheld meg te a terhét,
Gyöngécske lény az, enged egy nyomásnak.

ROMEO A szerelem gyöngécske? Aj de durva,
Vad, hepciás, és szúr, mint a tövis.

MERCUTIO Ha durva véled, légy te véle durvább,
Szúrd, hogyha szúr, és így alád kerül majd.
Adj hát hamar arcomra egy tokot:
Álarcot ölt
Maszkot a maszkra! - Bánom is, kutassa
A kandi szem e rút arcátlan arcot,
A képtelen kép majd pirul helyettem.

BENVOLIO Gyertek, kopogjunk és mihelyt beléptünk,
Ki-ki forgassa emberül a lábát.

ROMEO Fáklyát nekem; a léha széltoló
Csiklandja sarkkal a holt, asszu deszkát.
Én azt tartom, mit az öregapáink:
„Csak nézek és majd gyertyát tartok inkább.”
Nagyon unom e gyönyörű világot.

MERCUTIO Világtalan, ki unja a világot,
Vak vagy, a szerelem gödrébe hulltál,
Fülig ganéjba - tisztesség ne essék -,
Én majd kihúzlak. Hagyd azt a világot.

ROMEO Melyik világot?

MERCUTIO Nos, úgy állasz avval,
Lobogsz, sziporkázol, mint lámpa nappal.
Hallgass reám - ha gyöngye is a szóvicc -
Amit tanácslok néked, mégse kófic.

ROMEO De az se lenne éppen jó dolog,
Ha most bemennénk.

MERCUTIO Hát mért gondolod?

ROMEO Mert éjszaka erről álmodtam.

MERCUTIO Én is.

ROMEO Mit?

MERCUTIO Azt, hogy aki álmodik, csaló.

ROMEO Csak öncsaló, mert álma, az való.

MERCUTIO

No nézd, a Mab királyné járt tenálad,
A tündérek bábája, oly parányi
Alakban jön, mint városi szenátor
Mutatoujján a gyűrűs agátkő.
Aprócska, kis könnyű fogatba hajt át
Az emberek orrán, mikor alusznak.
A kerekek küllője nyurga pókláb,
A hintó födele egy szöcskeszárny,
A hámja finom pókháló-fonál,
Gyeplője a hold lucskos sugara.
Ostornyele tücsökcomb, rost a szíja.
Csöpp, szürkementés szúnyog a kocsis,
Félakkora, mint a kövér kukac,
Mit rest cseléd a ujjából vakar ki.
A kocsiváz egy üres mogyoró,
A mókus eszkábálta, vagy a vén szú,
Kik ősidőktől tündér-kocsigyártók.
Így robban át a szeretők agyán
Éjente, és az álmuk szerelem,
Udvarló térdén, s udvarlás az álma,
Fiskális ujján, és az álma pördíj,
Nők ajkain, s álmukban csókolódnak.
De Mab ha mérges, szájuk hólyagos lesz,
Mivel a habcsók nékik is megárt.
Nem egyszer udvaronc orrába vágat,
S az erre már kitüntetést szagol,
Máskor dézsmás malacka farkhegyével
Csiklandja az alvó papocska orrát
És az plébániáról álmodik.
Majd átrobog a katona agyán
És álma sok-sok nyakszelés, spanyoltör,
Les és roham, aztán öt ölnyi mély,
Jó-nagy ivászat; hirtelen a dobszó
Pörög fülében, fölriad, ocsúdik,
Kicsit szedi a szenteket az égből
S megint elalszik. Ő, a Mab királyné,
Lovak sörényét éjjel egybefonja,
Csombókos hajba süt varázsgubancot
S hogy szertebontod, az babonaság.
Boszorka ő, a lányt, ha háton alszik,
Megnyomja, terhet bírni így tanítja,
Hogy jól feküdjön majd asszony-korában.
Ő az, ki...

ROMEO

Hallgass, Mercutio, hallgass.
Semmit beszélsz.

MERCUTIO Hisz álomról beszélek,
Amit csupán a henye agyvelő szült
És semmiből a képzelet koholt.
Matériája vékony, mint a lég
És csapódárabb, mint a szél, mi mostan
Észak fagyott keblén kacérkodik,
De nyomba megharagszik, délre rebben
S csorgó harmatba fürdeti az arcát.

BENVOLIO E szél, miről szólsz, elfújta minket is.
Még vacsoráztak már, későn jövünk.

ROMEO Sőt tán korán: egyszerre sejtje lelkem,
Hogy a Sors, mely a csillagokban csüng még,
Ez éji bálon kezdi meg komor,
Szörnyű futását, és unt életem,
Mit a mellembe zárok itt, gonosz
Csellel korahalálba kergeti.
De Ő, ki kormányozza a hajómat,
Vigye vitorlám - víg urak, előre.

BENVOLIO Dobszót reá.

Mind el

5. SZÍN

Csarnok Capulet házában. Zenészek várakoznak, szolgák jönnek

ELSŐ SZOLGA Hol az a Lábas Anti? Tányérokat kéne váltani. De az nem váltja,
inkább nyalja.

MÁSODIK SZOLGA Csak egy-két étekfogó mosogat, az is ilyen mosdatlan. Piszokság.

ELSŐ SZOLGA Arrébb a székekkel, odébb a pohárszékekkel, vigyázz az ezüsttálra.
Pajtás, tégy majd félre nekem egy kis marcipánt, ha szeretsz, és súg
meg a portásnak, hogy engedje be a Köszörüs Zsuzsit meg a Nellit.

MÁSODIK SZOLGA Mit akarsz, cimbora?

ELSŐ SZOLGA Odabenn a nagy szálában mindnyájan titeket keresnek, hívnak, kajtat-
nak, hajkurásznak.

MÁSODIK SZOLGA Hát nem lehetünk itt is meg ott is. Kitartás, gyerekek, csak egy kis
kitartás, végül úgyis nekünk marad a java.

Visszavonulnak.

Capulet, Júlia, családtagok, vendégek, álarcosok jönnek

CAPULET Isten hozott, urak! A nők, akiknek
Lábán nincs tyúkszem, mind táncolni vágnak.
Á, hölgyeim! Ki kosarazza ki
A táncosát? Az illetőt bizonynal
Gonosz tyúkszem kínozza, eltaláltam?

Isten hozott, urak! Hej, hajdan én is
Álarcba voltam s pajzán, drága szókat
Tudtam susogni a szépasszonyok
Fülébe. - Ennek vége, vége, vége.
Á, uraim! Húzzátok rá, zenészek.
Helyet, helyet. Forogjatok, leánykák.

Zene, tánc

Több fényt, te fickó, félre azt az asztalt,
Oltsd a tüzet ki, mert cudar meleg van.
Ugye remek - fiú - e házibál?
Csak ülj le, Capulet bátyám, csak ülj le.
Mi eltáncoltuk már a táncainkat.
Mikor esett utolszor, hogy mi ketten
Álarcba voltunk?

ÖREG CAPULET

Harminc éve annak.

CAPULET

Ne mondd, öreg. Nincs annyi, nincsen annyi.
Lucentio pünkösdkor esküdött
S bár gyors a pünkösds, csak huszonöt éve
Lesz ennek és akkor álarcba voltunk.

ÖREG CAPULET

Több éve annak. A nagyobb fia
A harmincat tapossa.

CAPULET

Mit beszélsz te?
Két év előtt még nagykorú se volt.

ROMEO

Ki az a hölgy, ki ottan amaz úrnak
Ékíti karját?

SZOLGA

Nem tudom, uram.

ROMEO

A fáklya tőle izzóbb lángra lobban!
Szépsége úgy csüng az éj arculatján,
Mint fényes ékszer szerencsen fülén!
Túl szép e földre, nem való ide!
Ki hófehér galamb, ahhoz hasonló,
S aki körötte van, fekete holló.
A tánc után majd meglesem, hol ül
S érdes kezem kezétől üdvezül.
Szerettem eddig? Nem, tagadd le, szem.
Csak most látok szépet, ma éjjelen.

TYBALT

Hangjából ez csak Montague lehet: -
Add törömet, fiú: - a semmiházi
Álarc alatt merészkedik közénk,
Csúfolni, meggyalázni ünnepünket?
Az őseimnek százszor szent nevére,
Bűnnek se tartom, hogy kifoly a vére.

CAPULET

Ugyan, mi lelt, öcsém, miért viharzol?

TYBALT Bátyám, ez ellenségünk, Montague.
Álarcba jött, gúnyból, a semmiházi,
Hogy meggyalázza éji ünnepünket.

CAPULET Ifjú Romeo?

TYBALT A gaz Romeo.

CAPULET No csöndesedj, te kedves öcs, ne bántsod őt,
Hisz úgy viselkedik, mint nemesúrfi,
S őszintén szólva Verona dicséri,
Milyen derék és jólnevelt fiú.
A város minden kincséért se hagynám,
Hogy itt az én házamban sértegensék.
Csitulj le és ügyet se vess reá.
Parancsolom; tehát szépen fogadj szót,
Nézz nyájasan, a homlokod se morcold,
Efféle bál az más modort kíván.

TYBALT És más vendéget, mint ez a zshivány.
Én nem birom.

CAPULET De el kell bírnod őt:
Tessék, fiam? - Mondom, bírnod kell őt - menj.
Te vagy a házigazda itt, vagy én? Menj.
Hogy nem bírod el őt, te? Isten őrizz!
Vendégeim fölkoncolod talán?
Kakaskodol! Ki a legény a gáton!

TYBALT De ez gyalázat, bátya -

CAPULET Menj, ha mondom.
Orcátlan kölyke - az vagy, az, fiacskám!
Még ráfizetsz tréfásra - jól vigyázzál:
Megjárhatod nagyon, csak kezdj ki vélem.
Úgy, szíveim, igen. - Te zöld kamasz, menj:
Csitulj, különben - több fényt erre! - Szégyen!
Majd elcsitítlak! - Vigan, szíveim!

TYBALT Izzó dühöm békítitek szelíden
S most béke és düh rázza minden ízem.
Megyek: de az a béke, mely ma édes,
Majd nemsokára keserű-epés lesz. *(Elmegy)*

ROMEO Szentségtelen kézzel fogom ez áldott,
Szentséges oltárt, ezt a lány kacsót,
De ajkam - e két piruló zarándok -
Jóváteszi s bűnöm föloldja csók.

JÚLIA Zarándok, a kezéd mivégre bántod?
Hisz jámbor áhítat volt az egész.
A szent kezét is illeti zarándok
És csókolózik akkor kézbe kéz.

ROMEO Szentnek s zarándoknak hát nincs-e ajka?

JÚLIA Van, ámde csak imádkoznak vele.
ROMEO Ó, szent, kezed ajkad kövesse, rajta,
Halld meg imám, ne lökj pokolba le.

JÚLIA A szent csak áll, bár hallja az imát.
ROMEO Állj s a jutalmat én veszem im át.
Ajkadtól ajkam így lesz büntelen.

Megcsókolja

JÚLIA De ezzel az én ajkam bűnösebb lesz.
ROMEO Bűnös? Te unszolsz bűnre szüntelen.
Add vissza bűnöm.

Megint megcsókolja

JÚLIA Jaj, de értesz ehhez.
DAJKA Egy szóra kéret az anyád, kisasszony.
ROMEO Ki az ő anyja?
DAJKA Ej, fiatalúr,
A háziasszony az ő édesanyja:
Én dajkáltam lányát, kivel beszéltél,
És mondhatom, hogy jól imádkozott az,
Aki megkapja egykor.

ROMEO Capulet?
Szívem az ellenség prédája lett.

BENVOLIO Gyerünk, a játék elvadul, elég.

ROMEO Ó, jaj nekem: az életem a tét.

CAPULET Hová szaladtok ily hamar, urak?
Fölhajthatunk még egynéhány pohár bort.
Hát mentek? Akkor köszönöm tinektek,
Kedves barátaim, jó éjszakát!
Fáklyákat erre. Nos, gyerünk az ágyba.
Az öreg Capulethez
Bizony, öreg, most már öregidő van,
Menjünk aludni.

Mind el, csak Júlia és Dajka nem

JÚLIA Jöjj csak, dadus. Ki ottan az az úr?

DAJKA A vén Tiberio első fia.

JÚLIA És az, aki most az ajtó felé megy?

DAJKA Na várj, az az ifjú Petrucchio.

JÚLIA S ki nem táncolt ma este, ott mögötte?

DAJKA Nem ösmerem.

JÚLIA Menj nyomba, kérdezd meg nevét: - ha nős,
Akkor a sírom lesz a nászi ágyam.

DAJKA A neve Romeo, egy Montague,
Nagy ellenségtek egyetlen fia.

JÚLIA Ó, gyűlölet, te anyja szerelemnek.
Korán láttam meg s későn ösmerem meg.
Milyen csodás, csodás a szerelem:
Halálos ellenségem szeretem.

DAJKA Mi az, mi az?

JÚLIA Egy vers, a táncosomtól
Tanultam az imént.

DAJKA No jösszte, kincsem,
Elment a vendég, most már senki sincsen.

Elmennek

KAR *(belép)* A régi láz most meghalt, üt az óra,
Új szerelemnek kell kigyúlnia.
A szép lány, kit imádott Romeója,
Nem szép neki, csak egy szép: Júlia.
Immár szeretik egymást mind a ketten,
Rokon-szemükbe lobbadoz a láng.
De a fiú a harctól visszaretten,
És szörnyű gát ijesztgeti a lányt.
Romeo, mint ellenség, szólni sem mer.
Nem vall neki, csak egyre bujdoskol.
Júlia vívódik vad szerelemmel,
Ő sem találja édesét sehol.
De majd erőt, időt lelnék hamar
S megédesül az, ami most fanyar.

Függöny

MÁSODIK FELVONÁS

1. SZÍN

*Verona. Szabad tér Capuleték gyümölcsöskertje mellett.
Romeo jön.*

ROMEO Hogy menjek innen, hogyha itt a szívem?
Fordulj, sötét föld, és keresd a napfényt.

Átmászik a falon, s beugrik a kertbe. Jön Benvolio és Mercutio.

BENVOLIO Romeo, öcskös, Romeo!

MERCUTIO Okos volt,
Ez elszökött, biz' isten, ágyba bújt már.

BENVOLIO De itt szalad, a kertfalon ugort át:
Hívd, jó Mercutio.

MERCUTIO Nem, majd idézem.
Hé, Romeo! Betyár! Szerelmes! Órült!
Jelenj meg itten egy sóhaj mezében,
Csak egy rímet mondj és nekem elég,
Csak nyögj egy „oh”-t, rímelj: „negédes - édes”,
Bókolj kicsit Vénusz-keresztmamámnak,⁴
Gúnyold Cupidót, az ő vak fiát, mert
Cophetua királyt úgy eltrafálta,
Hogy megveszett az egy koldusleányért!⁵
Nem hallja, nem mozog, ide se bajszol.
Meghótt szegény majom. Megint idézem:
Idézlek Róza tündöklő szemére,
Nagy homlokára, skarlát ajakára,
Piciny lábára, rengő csípejére,
És arra, ami közelébe fekszik,
Hogy földi másodban jelenj meg itten!

BENVOLIO Ha hallaná, roppant dühöngene.

MERCUTIO Ugyan miért? Akkor dühöngene,
Ha egy makacs kis szellemet bűvölnék
A kedvese ölébe és az állna,
Míg nem puhítja meg csínján a lány.
Az volna sértés: ám ez az idézés
Tisztes-baráti. Kedvese nevében
Idézem őt, hogy végre erre álljon.

⁴ Vénusz (Venus) - a szerelem istennője.

⁵ Egy koldusleányért - utalás a *Cophetua király és a koldusleány* című népszerű régi balladára.

BENVOLIO Gyerünk, a fák között rejtőzködött el.
A nyirkos éjszakával társalog.
Szerelme vak, kedves neki az éj hát.

MERCUTIO De hogyha vak, meg nem találja célját.
Egy naspolyafánál most azt kívánja,
Bár lenne a babája oly gyümölcs,
Mit „naspolyá”-nak hívnak víg cselédek.
Ó, Romeo, bár lenne a babád
Egy szétnyílt izé s te téli-körte!
Jó éjt, Romeo: - dunyhás ágyba térek,
E tábori ágy most hideg nekem.
No jössz?

BENVOLIO Megyek. Ki elbúvik előlünk,
S bujdosdozik, ördög keresse meg. *(El)*

2. SZÍN

Capuleték gyümölcsöskertje.

ROMEO Csak a sebetlen gúnyol így sebet.
De csitt, mi fény nyilall az ablakon?
Ez itt Kelet és Júlia a Napja! -
Kelj, szép Nap, és az irigy holdat öld meg,
Mely már beteg és bútól sápadoz,
Mivel te, a szolgálólánya szebb vagy.
Ne légy cselédje hát, irigykedik rád.
Az ő avítt-zöld, Vesta-szűz-ruháját⁶
Viselje a bolond, de nem te; vesd le.
Ez itt a hölgyem! Itt az én szerelmem!
Ó, bár tudná, hogy az! -
Beszél, de nem hallom szavát: se baj.
Szeme beszél, majd felelek neki.
Jaj, vakmerő én: nem hozzám beszél:
Az ég két legtündöklőbb csillagának
Tán dolga volt s megkérték, hogy szemével
Csillogjon addig, míg ők visszatérnek.
És hogyha fönn ragyogna a szeme -
A csillag elsápadna fényes arcán,
Mint mécs a napban, és szeme az égen
Úgy égne, hogy minden madárka dallal
Köszöntené, azt véelve, itt a hajnal.
Ni, most lehajtja arcát a kezére!
Ó, bár lehetnék kesztyű a kezén,
Hogy az arcához érjek!

JÚLIA Jaj nekem.

⁶ *Vesta* - a családi élet, a házi tűzhely istennője. Papnői a Vesta-szüzek.

ROMEO

Szól: -

Szólj újra, fényes angyal, mert az éjben
Fejem fölött nekem oly glóriás vagy,
Akár a mennyek szárnyas hírnöke,
A visszatorpanó, döbönt halandók
Fehéren-égre-ámuló szemének,
Míg nézik őt, hogy száll a lusta felhőn,
A lég hullámain és elvitorláz.

JÚLIA

Ó, Romeo, mért vagy te Romeo?
Tagadd meg az atyád, neved hajítsd el,
S ha nem teszed meg, esküdj édesemmé
És nem leszek Capulet én se többé.

ROMEO

Hallgassak-e vagy szóljak-e neki?

JÚLIA

Csak a neved ellenségem, csak az: -
Te önmagad vagy és nem Montague.
Mi az a Montague? se kéz, se láb,
Se kar, se arc, se más efféle része
Az embereknek. Ó, hát légy te más név!
Mi is a név? Mit rózsának hívunk mi,
Bárhogy nevezzük, éppoly illatos.
Így hogyha nem hívnának Romeónak,
E cím híján se volna csorba híred.
Romeo, lökd a porba a neved,
S ezért a névért, mely nem a valód,
Fogd életem.

ROMEO

Hadd fogjalak szavadnál.
Hívj édesednek s újra megkeresztelsz.
Így nem leszek már Romeo soha.

JÚLIA

Ki vagy te, ki az éjbe burkolózva
Megloptad az én titkomat?

ROMEO

Nevem

Nem mondhatom meg a számodra, nem.
Utálom a nevem, te drága szentség,
Mert néked ellenséged a nevem.
Ha írva volna, nyomban összetépném.

JÚLIA

Nyelvedről a fülem még nem ivott
Száz szót se, mégis ösmerem a hangját:
Nem Romeo vagy, nem egy Montague vagy?

ROMEO

Egyik sem, édes, hogyha nem óhajtod.

JÚLIA

Hogy jössz be hozzánk, mondd nekem s miért?
A fal magas, megmászni is nehéz
S halál e hely - hiszen tudod, ki vagy -,
Ha rokonaim rád találnak itt.

ROMEO

Szerelmem könnyű szárnyán szálltam által:
Kögát sosem riasztja a szerelmet,

Mit megtehet, meri is a szerelmem,
Nem szeghetik utam rokonaid.

JÚLIA De hogyha észrevesznek itt, megölnék.

ROMEO Ó, több veszély van a te két szemedben,
Mint hús kardjukban: nézz reám szelíden,
S nem árt nekem ádázkodó dühük.

JÚLIA Jaj, a világért meg ne lássanak.

ROMEO Az éj palástja eltakar előlük,
S ha nem szeretsz, hadd leljenek meg ők.
Hadd haljak inkább a haragjuk által,
Mint hogy szerelmed nélkül haldokoljak.

JÚLIA De mondd, e helyre kicsoda vezérelt?

ROMEO Szerelmem. Az unszolt keresni téged.
Adott tanácsot s én neki szemet.
Én nem vagyok hajós, de bárha volnál
Oly messze, mint a tengermosta partfok,
Ily áruért bizonynal útrakelnék.

JÚLIA Az arcomon az éj álarca, látod,
Másképp leányos pír kendőzné arcom,
Azért, amit ma éjjel elkotyogtam.
Az illem - ó -, az illem azt kívánná,
Hogy visszaszívjam, ámde félre illem!
Szeretsz-e? Majd így szólsz - tudom -: „szeretlek” -
S bízom szavadban, ámde mégsem esküdj,
Mert a szerelmeseknek hitszegésén
Jupiter⁷ is kacag. Ó, Romeo,
Valld meg nekem nyíltan: szeretsz-e, kedves:
Ha azt hiszed, hogy könnyen kapsz meg engem,
Morcoskodom, nemet mondok kacéran,
Hogy udvarolj, másképp nem, a világért.
Szép Montague, lásd, lány vagyok, nagyon,
S azt véled így, hogy könnyűvérű voltam,
De bízz te bennem, hübb leszek tehozzád,
Mint kik ravaszdin kelletik maguk.
Talán magam is ezt teszem - bevallom -,
De észre sem vettem, mikor kilested
Bús vallomásom: most azért bocsáss meg,
S ne szalmalángnak tartsd beösmérésem,
Mit a sötét éj fölfedett neked.

ROMEO Az áldott holdra esküszöm, kisasszony,
Mely a gyümölcsfákat ezüstözi -

⁷ *Jupiter* - az istenek atyja, a római mitológia főistene.

JÚLIA Ne arra esküdj, a hold változékony,
Havonta másul az körös futásán,
Attól szerelmed éppoly ingatag lesz.

ROMEO Mire esküdjem?

JÚLIA Semmire sem esküdj:
Vagy jól van, esküdj édes tenmagadra,
Bálványképemre, az én Istenemre
S hiszek tebenned.

ROMEO Hogyha hű szerelmem -

JÚLIA Nem, mégsem esküdj: bár tetszel nekem,
De ez az éji frigy sehogy se tetszik.
Oly hirtelen, meggondolatlan és gyors,
Akár a villám, amely elcikáz
S te azalatt még ki sem mondhatod:
„Villámlott.” Édesem, jó éjszakát.
Szerelmünk bimbaját a nyári szellő
Virággá érleli, ha látlak újra.
Jó éjt, jó éjt! Oly csöndesen aludj,
Mint amilyen szívem nyugalma - úgy.

ROMEO Hát így bocsátasz el, ily éhesen?

JÚLIA Hát mit kívánsz ma éjjel, édesem?

ROMEO Esküdj hűséget, mint tenéked én.

JÚLIA Hisz én előbb esküdtem, meg se kértél.
Jaj, bár ne is esküdtem volna meg.

ROMEO Ó, visszavonnád esküdet s miért?

JÚLIA Hogy tiszta szívvel újra visszaadjam.
Ám arra vágyom, ami az enyém már:
Szerelmem oly nagy, mint az óceán
S oly mély, adok neked belőle, lelkem
S több lesz nekem: mindkettő végzetetlen.
Neszt hallok ott bent, Isten áldjon, édes!
Dajka a szobából Júliát szólítja
Megyek, dadus, szép Montague, legyél hű.
Várj egy kicsit, azonnal itt leszek.

Bemegy a szobába

ROMEO Ó áldott, áldott éj! Mivel hogy éj van,
Félek, hogy az egészet álmodom csak,
Oly bűvös-bájos, túlédés valónak.

Júlia fönn visszatér

JÚLIA Pár szót, szívem, aztán jó éjszakát.
Ha tisztesen szeretsz és célod az,
Hogy elvegyél, izend meg azt nekem
Azzal, kit elküldök hozzád ma reggel,

Hol és mikor tartjuk meg esküvőnket?
S én életem a lábához rakom,
S követlek, én uram, akárhová.

DAJKA

(belülről) Kisasszony.

JÚLIA

Tüstént megyek. De hogyha másra gondolsz,
Kérlek -

DAJKA

(belülről) Kisasszony!

JÚLIA

Jó, no jó, megyek már:
Hagyd abba ezt s hagyj engem bánatomnak:
Szóval üzend meg reggel.

ROMEO

Isten engem.

JÚLIA

És most ezerszer is jó éjszakát.

ROMEO

Rossz éjszakát, mert fényt csak arcod ad.
Júlia bemegy
Futunk a kedveshez, mint kisdíák,
Ki könyveit vidáman sutba vágja,
S úgy válunk tőle, mint a kisdíák,
Ki szontyolodva ballag iskolába.

Lassan indul. Júlia visszatér

JÚLIA

Hiló, hiló. Mint solymász suttogok,
Ki visszacsalja jámbor madarát!
Rekedt a rabság, fönнен nem beszélhet,
Másképp a Visszhang odvát is betörném
S légtorka elrekedne a szavamtól,
Úgy szólogatnám Romeóm nevét.

ROMEO

A nevemet most lelkem hívogatja:
Ezüst a kedves édes hangja éjjel,
Lágy muzsika figyelmező füleknek.

JÚLIA

Romeo!

ROMEO

Édesem!

JÚLIA

Hány órákor
Küldjek tehozzád majd reggel?

ROMEO

Kilenckor.

JÚLIA

Ott lesz bizonynal. Húsz év múlik addig.
Mért hívtalak is vissza? Elfeledtem.

ROMEO

Hadd álljak itt, amíg eszedbe nem jut.

JÚLIA

De elfelejtem ám, ha itten állasz;
S az jut eszembe, hogy te vagy előttem.

ROMEO

Akkor csak állok, hogy mindent feledjél
S én is feledjem házam és hazám.

JÚLIA Mindjárt virrad. Jó volna már, ha mennél,
De nem tovább, mint pajzán lányka sólyma,
Amit fölgrat egy kicsit kezéről -
Szoros bilincsen a szegény rabot -,
Aztán selyemzsinórja visszarántja,
Mert boldog és irigylő, hogy szabad.

ROMEO A madarad lennék.

JÚLIA Ha az lehetnél.
De úgy becéznelek, hogy belehalnál.
Jó éjt! Jó éjt! Lásd, válni is alig
Tudok s jó éjt kívánnék - hajnalig.

Bemegy

ROMEO Pilládra álom, a szívedbe béke!
Mint álom, béke lengenek fölébe.
A szentatyához kell most elszaladnom,
Hogy gyámolítsa e boldog kalandom. *(El)*

3. SZÍN

Lőrinc barát cellája. Lőrinc barát jön kosárral

LŐRINC Nevet az éjre a kékszemű reggel,
Bevonta a felhőt fénypikkelyekkel.
Mint részegek, dülöngenek az árnyak,
Mert tűzkerékkal jön már a titán Nap.
Amíg nem nyitja ki tüzes szemét
S bő harmatokba csordogál a rét,
Teleszedem e szilfaág-kosarkám
Mérgező gyommal, virággal tömve tarkán,
A Föld mindennek anyja s síriboltja.
Ha életet szül, később ki is oltja.
S kik méhéből fakadtak, végtelen-sok
Magzatja az emlőjén egy tejet szop. -
Mindegyikének más-más célja van,
Különböző mind, egy se céltalan.
Ó, mennyi áldott és ható varázs van
A fűben, a kövekben, a virágban.
Mert nincs a Földnek oly silány szülöttje,
Amely ne hozna áldást is a Földre.
És nincs olyan jó, mert ne lenne céda,
Ha félreferdül, balra tör a célja.
Még az erény is bűn lesz, rossz erőtül,
S egy tettől a bűn is széppé dicsőül.
Lám itt e kis virágnak zsenge, síma
Kérgében méreg van és medicina.
Szagold s az illatja bűvölve száll,

Ízleld s az életed, szíved megáll.
Két ellenséges király hadakoz
Emberben, fűben - a Jó és a Rossz.
S ha a gonosz győz, a szívéen találva
Halálra hervad ember és palánta.

Romeo jön

ROMEO

Atyám, jó reggelt.

LŐRINC

Benedicite!⁸

Mily kora nyelv köszönt, hogy jössz ide?
Fiam, zavart-rendetlen főre vall,
Hogy ily korán kel, aki fiatal:
Az agg szemében a gond lesve ül,
S hol gond tanyáz, az álom elrepül,
De hol ép ifjúság, hever az ágyon,
Frissen-vígan, ott leng az aranyálom:
Tehát azért ébredtél ily hamar,
Mivel a lelked csupa zűrzavar,
Vagy - s azt hiszem: ez lesz itt a való -
Még ágyba sem voltál ma, Romeo.

ROMEO

Nem én. De mégis édesen nyugodtam.

LŐRINC

Uram bocsá, Rózánál. Csak nem ottan?

ROMEO

Rózának már varázsa nincs felettem,
Nevét atyám, s az átkom elfeledtem.

LŐRINC

Derék. De hol voltál, mondd nékem el.

ROMEO

Beszélek én, még kérned se kell.
Ellenségemnél tartották a bált
S ott valaki a szívéen talált:
De őt is én: mindketten arra kérünk,
Adj gyámolítást, titkos írt minékünk.
Nem gyűlölet vezet, kegyed esengem,
Segítsd meg ellenségem s ezzel engem.

LŐRINC

Gyónj nyíltan és ne szólj rejtvénybe folyvást,
Mert rejtvényben adom meg a föloldást.

ROMEO

Akkor tehát kimondom kereken:
A dús Capulet lányát szeretem.
A vágy erős kötése van közöttünk,
De kösd meg azt, amit mi megkötöttünk,
A szent frigyét, s elmondom rendre, meglásd,
Hogy hol, mikor jegyeztük el mi egymást.
Hát jöjj velem, kérésem volna nagy,
Hogy véle engem még ma összeadj.

⁸ *Benedicite!* - Légy üdvöz! (latin)

LŐRINC Ó, szent Ferenc, micsoda változás!
Hát Róza, kit szerettél, a csodás,
Feledve van? Hiába, ifjuember
Nem a szívvel szeret, hanem a szemmel.
Ó, Jézus, Mária! Rózád miatt
Hány könny locsolta bús orcádat,
Hogy a szerelmed fűszerezze-sózza,
S most meg se ízeled s már sutba Róza!
Még sóhajod ködöl a táj fölött,
Öreg fülemben még jajod zörög,
Itt képeden vén könnyed régi mocska,
Sápadt nyomát a víz még le se mosta.
Te voltál, *te, te* voltál bánatod,
Te és bánat Rózáért voltatok:
S most vége? Ha a férfi ily pogány,
Hát hogyan bukna el a gyöngye lány.

ROMEO Mindig szidtál, hogy Rózát szeretem.

LŐRINC Mert bálványoztad, drága gyermekem.

ROMEO Azt mondtad, hogy temessem el szerelmem.

LŐRINC De nem, hogy a sírból egy új teremjen.

ROMEO Ne feddj: ez a leányka nem gonosz.
Jóságot ő jósággal viszonz,
Nem mint a másik.

LŐRINC Mert az tudta, hogy
Amint lobogsz, hűséged egyre fogy.
No, jöjj velem, te ifjú szélkelep,
Hát üsse kő, én megteszem neked.
Családotok haragja, e vizsály itt
Talán e friggyel szeretetre válik. -

ROMEO No hát gyerünk, segíts, hamarosan.

LŐRINC Lassan: megbotlik az, aki rohan.
Elmennek

4. SZÍN

Utca.

Benvolio és Mercutio jön

MERCUTIO Hol az ördögbe az a Romeo?
Nem jött haza ma éjjel?

BENVOLIO Az apjánál se járt, inasa mondja.

MERCUTIO Rózácska, ez a halvány, kőszívű lány
Kínozza, még megtébolyul belé.

- BENVOLIO Tybalt - az agg Capulet öccse - apja
Házába egy levelet küldetett.
- MERCUTIO Fejem rá: ez kihívás.
- BENVOLIO Romeo majd megfelel rá.
- MERCUTIO Aki tud írni, minden levélre megfelelhet.
- BENVOLIO Csakhogy ő a levél írójának felel majd meg: már amennyiben a levél nem felel meg neki.
- MERCUTIO De hiszen szegény Romeo már halott. Összevissza szurkálta egy fehér lány fekete szeme. Fültövön lőtte egy szerelmi dal, szíve közepén trafálta el a vak, íjas fiúcska nyílvevesszeje. Hát hogy felelhetne meg ő Tybaltnak?
- BENVOLIO No és kicsoda az a Tybalt?
- MERCUTIO Biztosítalak, nem afféle macskaherceg. Ő a lovagiasság bátor kapitánya. Úgy ví, ahogy te kottából énekelsz. Mindig megtartja a tempót, távolságot, mértéket. Egy-kettő-három - s máris ott kaparász szíved körül. Lenyisszantja selymgombodat, mint holmi mészáros. Párbajhős, veszekedett egy párbajhős. Elsőrangú úriember, ezenkívül szakértője az első- és másodrangú becsületügyeknek. Gyönyörű *passado!* *Punto reverso!* *Hai!*⁹
- BENVOLIO Micsoda?
- MERCUTIO Hogy az ördög vinné el ezeket a pojácákat, ezeket a selypegő, nyegle bolondokat, akik oly roppant „nyúvelten” beszélnek. „Istenemre, remek egy penge!” - „Micsoda pompás kiállítású legényke! - Micsoda bájos kis női hölgyemény!” - Mondd, öregapám, hát nem cudarság, hogy így bosszantanak ezek a külföldi legyek, ezek a divatmajmok, akik folyton azt rebegik: *pardonnez-moi*, s úgy rákaptak az új módira, hogy már ülni se tudnak egy régi lócán? Szakadatlanul ezt hajtogatják: *bon, bon!*
- BENVOLIO Itt jön Romeo, itt jön Romeo.
- MERCUTIO Csak a romja ó, csak a romja ó. Akár a szárított héring: „*Ó, hús, te hús, beh hallá változál!*” Most ő is dalokban ömleng, mint Petrarca:¹⁰ Laura az ő hölgyéhez képest csak dézsahölgy, pedig különb poéta rímelte meg, Dido csak dada, Cleopatra csak cigányasszony, Heléna és Hero csak zsellérnő és szajha. Thisbének kék szeme van ugyan, de szóba sem jöhet mellette...

⁹ *Passado! Punto reverso! Hai!* - vívási műszavak. *Passado* v. *passata* - lépés előre v. oldalt vívás közben; *punto reverso* - visszakezes vágás; *hai* - találat (olaszul: megkaptad).

¹⁰ *Petrarca*, Francesco (1304-1374) - olasz humanista költő; Laurához írt szerelmes verseket. *Dido* - karthágói királynő; Aeneas iránti tragikus szerelmét Vergilius énekelte meg. *Cleopatra* - egyiptomi királynő, Antonius szerelmese; *Heléna* - Menealosz spártai király felesége; elrablása miatt tört ki a trójai háború. *Hero* - Aphrodité istennő papnője, akit Leander szeretett és érette a tengerbe vezetett. *Pyramus* és *Thisbe* történetét Ovidius és Chauser dolgozta fel, Shakespeare parodizálta a *Szentivánéji álom*-ban.

Romeo jön

Signor Romeo, *bon jour*.¹¹ Francia üdvözet francia bugyogónak. Na te ugyancsak beugrattál bennünket.

ROMEO Jó reggelt mindkettőtöknek. Mikor ugrattalak be?

MERCUTIO Tegnap éjjel, mikor beugrottál a kertbe.

ROMEO De akkor én magam ugrottam be, ennél fogva nem titeket ugrattalak be. Nem értem.

MERCUTIO Azt tudom, hogy nem - értem, hanem - valaki másért.

ROMEO Bocsáss meg, Mercutio. Nem tehettem egyebet. Sok dolgom volt tudniillik.

MERCUTIO Az lehet. De az illemt ilyenkor is tudni - illik.

ROMEO Vártalak a kertben.

MERCUTIO Ez kertelés.

ROMEO Porban járó gyanúsításodhoz úgy illik ez a szellemeskedés, mint cipőhöz a cipő csokra.

MERCUTIO Szóval azért mentél oda: cipő-csókra?

ROMEO Nem szolgáltam rá ezekre a csípő szókra. Egyébként is mindig csak folytatod a kapott ötletet.

MERCUTIO Nem kapott az, hanem kopott.

ROMEO Az még mindig jobb, mint a lopott. Az én élcem csak az álcám, mellyel takaródzom, vagy a pálcám, mellyel megfenyítelek, vagy - ha úgy tetszik - a tálcám, melyen átnyújtom neked az igazságot. De te úgy üzöd a szójáték könnyed művészetét, mint robotot, és ezért botot érdemelsz, pajtás, botot. Nem a szellemed kaptatod, csak a nyelved koptatod, s ezzel aztán köpöd a másoktól kapott-kopott-lopott élceket.

MERCUTIO Segítség, Benvolio, nem bírom tovább.

ROMEO Hallom a bőgést. Kezdődjék hát a vadászat. Hallali, hallali: menjünk a vadra.

MERCUTIO Veled, aki szüntelen bakot lósz?

ROMEO Nem, fiam, itt majd te leszel a vad, hisz olyan vadakat mondasz. Te leszel a szarvas, hiszen már annyiszor fölszarvaztak.

MERCUTIO Szarvas okoskodás.

ROMEO Igazad van. Még szarvas se vagy. Csak olyanféle. Te egy jámbor, közönséges szarvasmarha vagy.

MERCUTIO Hát nem jobb szarvasmarhának lenni, mint szerelmesnek, aki éjjel-nappal sóhajtozik? Lásd, Romeo, most megint a régi, kedves fickó vagy, az, aki voltál. Kérlek, a szerelmes szakadatlanul locsog, ábrándosan felhőkre bámul, s végül megbotlik egy lyukban.

¹¹ *Bon jour* - Jó napot (francia).

BENVOLIO Voltaképp hova akarsz kilyukadni?

MERCUTIO Mit szakítasz félbe, mikor egy hajszálnyira vagyok a mondanivalóm kellős közepétől? Tehát ezt a lyukat be kell tölteni.

BENVOLIO Romeónak is ez a célja. Azért nem akar - tágítani mellőle.

MERCUTIO De hiszen ha betömi, akkor tágítja is.

ROMEO Nini, micsoda maskara.

Dajka, Péter jön

MERCUTIO Vitorla, vitorla.

BENVOLIO Mégpedig kettő: egy szoknya meg egy bugyogó.

DAJKA Péter.

PÉTER Jelen.

DAJKA A legyezőmet, Péter.

MERCUTIO Rejtsd el az arcát, jó Péter, mert a legyezője az ő szebbik arca.

DAJKA Adjon Isten jó reggelt, úrfiak.

MERCUTIO Adjon Isten jó estét, szép hölgy.

DAJKA Hát már este van?

MERCUTIO Úgy bizony. Az óra mutatója a te becses pofázmányodon pont éjfélre áll.

DAJKA Hogy a kórság esne beléd. Miféle ember vagy te?

ROMEO Olyanféle ember, nemes hölgy, akit az Isten arra teremtett, hogy önmagát zsigerelje.

DAJKA No ez megadta neki. „Hogy önmagát zsigerelje.” Urak, nem tudnátok megmondani, hol találok az ifjú Romeót?

ROMEO Én meg tudom mondani. De figyelmeztetek, az ifjú Romeo, ha megtalálod, már öregebb lesz, mint most, mikor keresed: én vagyok ezen a néven a legifjabb, más híján.

DAJKA Helyesen beszél.

MERCUTIO Azaz helytelenül. De éppen ezért szörnyen helyesen beszél.

DAJKA Ha te vagy az, szeretnék veled négyszemközt beszélni.

BENVOLIO Még majd vacsorára invitálja.

MERCUTIO Kerítőnő, kerítőnő. Uccu, ugrasd ki a bokorból.

ROMEO Mire vadászol megint?

MERCUTIO Nem nyúlra, barátom. Vagyis afféle vén, szürke nyúlra, amelyikből böjti pástétomot szokás csinálni.

Nyúl a nyúl, hogyha vén is,
Meg is eszem azt én is,
Jó böjti eledel,
De hogyha összeomlik,

Possad, rohadva romlik,
Nem költöm veled el.

Nem jössz haza, Romeo? Ma nálatok ebédelünk.

ROMEO Mindjárt megyek utánatok.

MERCUTIO Isten önnel, tisztos matróna. Isten önnel.
(Énekel)
„Tisztos matróna.”

Mercutio és Benvolio el

DAJKA Vigyen az ördög. Mondd, kicsoda ez a gézengúz szatócs, aki most úgy túladott az ócska portékáján?

ROMEO Úriember ez, daduskám, csak éppen nagyon szereti hallgatni a tulajdon hangját. Azért egy perc alatt annyit összekotyog, amennyit egy hónap alatt se lehet kimondani.

DAJKA No csak nekem mondjon valamit, én majd megtanítom kesztyűbe dudálni, ha olyan erős is, mint egy tucat ilyen fajankó. Ha pedig magam nem bírok vele, akad más, aki megtanítsa. Koszos lókötője. Én nem vagyok olyan, mint az ő cafkái és macái. (Péterhez) Te meg csak tátod itt a szád, s tőröd, hogy mindenki rám másszon.

PÉTER Én még sohase láttam, hogy magára valaki is rámászott volna. Ha megpróbálná, egy-kettő kirántanám a gyíklesőmet, afelől nyugodt lehet. Vagyok én olyan legény, mint akárki, mihelyt egy kis parázs verekedés ígérkezik, s a törvény is a pártomon van.

DAJKA Biz' isten úgy fölmérgeztet, hogy minden porcikám remeg belé. Koszos lókötője. Csak egy szóra, úrfi. Hát amint mondtam, a kisasszonyom megkért, jöjjenek el, ide hozzád. Meg is hagyta, mit mondjak neked, de azt nem kötöm az orrodra. Csak annyit mondom, hogyha lekaphad a tíz körméről - amint mondani szokás -, az roppant rossz modorra vallana - amint mondani szokás. Olyan fiatalka még a szentem. Ennélfogva ne csavard el a fejét, mert ilyen finom úrikisasszonnyal így bánni hitványság és cudarság.

ROMEO Ajánlj, dadus, kisasszonyod kegyébe. Esküszöm neked...

DAJKA Ez már derék. Jó, majd megmondom neki. Jaj, Istenem, de boldog is lesz a lelkem.

ROMEO Hát mit mondasz neki, dadus? Rám se figyelsz.

DAJKA Hát azt, hogy megesküdtél. Úgy, ahogy úriember szokta.

ROMEO Rendezze úgy - kérd meg -, hogy gyónni menjen. Ma délután.
Lőrinc barát a cellában föloldja
És összeesket. Fáradságodért, fogd.

DAJKA Juj, dehogy, egy pennyt se.

ROMEO Ugyan, dehogyisnem.

DAJKA Ma délután? Jó, ott lesz a kis úrnóm.

ROMEO No várj, dadus, az apátság mögött -
 Egy óra se - s az emberem is ott lesz,
 Hágcsónak ő kötelet visz neked,
 Mely boldogságunk büszke árboára
 Röpít föl engem titkos éjszakán.
 Ég áldjon, légy hű, megkapod a díjad.
 Ég áldjon és ajánlj kisasszonyodnak.

DAJKA Az Isten áldjon téged is. De várj csak.

ROMEO No mit akarsz még, drága, jó daduskám?

DAJKA S hallgat legényed? Az effajta ritka.
 Két embernek csak úgy titok a titka,
 Ha a másik nem tudja.

ROMEO Oly hű az emberem, akár a kardom.

DAJKA Akkor sebaj. Az én kisasszonyom a legédesebb leányka kerek e vilá-
 gon. Jaj, Istenem, nemrég még csak pötyögött. A városban van egy
 nemesúrfi, valami Páris, az roppant szeretne beleharapni, csak hogy az
 én drágaságom inkább szíveli a békát, a varangyos békát, mint
 ökelmét. Néha ingerkedem vele, hogy Páris szemrevalóbb fiú, de erre
 fehérebb lesz, mint a fal, Isten úgy segítsen. Mondd, a *rozmaring* meg
 a *Romeo* egy betűvel kezdődik?

ROMEO Eggyel hát, dadus. Mind a kettő r-rel. Miért?

DAJKA Ne bolondozz, te. Romeo az kutyanév. A kutya tesz úgy, hogy: *rrr*. Az
 valami másmilyen betűvel kezdődik. De kisasszonyom olyan gyönyörű
 versikéket tud rólad meg a *rozmaring*ról. Örömd tellenék belé, ha
 hallanád.

ROMEO Ajánlj kisasszonyodnak.

DAJKA Ezerszer is, ezerszer.
(Romeo el)

Péter.

PÉTER Parancs.

DAJKA Péter, fogd a legyezőmet s haladj előttem.
Mindketten el

5. SZÍN

Capuleték kertje. Júlia bejön

JÚLIA Éppen kilenckor küldtem el a dajkám.
 Félóra múlva - mondta - visszatér.
 Tán nem találta meg: de megtalálta.
 Mily sánta! Ó, a szerelem heroldja
 Csak gondolat lehet, mely tízszer oly gyors,

Mint árnyakat űző napfény a dombon:
Ezért galambok vonják a szerelmet.
Ezért van szárnya röpke Cupidónak.
A Nap mai útján a legmagasabb
Oromra hágott, három hosszú óra
Múlt el kilenctől délig - s mégse jön.
Jaj, csak szeretne s forna ifjú vére,
Fürgén röpülne dajkám, mint a labda.
Szavam hajítaná őt kedvesemhez
És vissza hozzám a szava.
Ki vén, halotti lárva van azon,
Lassú, nehéz, fakó, rest, mint az ón.
Na itt van.

Dajka és Péter jön

Ó, édes dadus, mi újság?

Hát megtaláltad? Küldd el a legényed.

DAJKA

Péter, várj a kapunál.

JÚLIA

Szólj, drága dajkám. Jaj, milyen sötét vagy.
Ha bús a hír, meséld nekem vidáman.
Ha jó, ne rontsd az édes hír zenéjét,
Hogy morcos arccal muzsikálsz el.

DAJKA

Fáradt vagyok, hagyj egy kicsit pihennem:
Úgy fáj a csontom, annyit hajszolódtam.

JÚLIA

Add híredet, s odaadom a csontom.
Jöjj hát, beszélj, édes-édes daduskám.

DAJKA

Jézus, de sürgős! Nem tudsz várni kissé?
Nem látod-é, hogy nincs lélegzetem?

JÚLIA

Hát hogyan volna már lélegzeted,
Ha mondhatod, hogy „nincs lélegzetem”?
Hosszabb a mentség, hogy mért késlekedsz,
Mint az a hír, mit ezzel mentegetsz.
No jó-e, rossz-e? Erre válaszolj:
Nyugtass meg engem, jó, vagy rossz a hír?

DAJKA

Na, te ugyancsak szépen választottál. Értesz is te a férfiakhoz. Romeo:
mi van azon a Romeón? Igaz, az arca csinosabb, mint akárkié, a
lábszára is különb, mint bármelyik úrfié, a keze, a lába nem valami
híres, de meg kell adni, senkiéhez se lehet mérni: nem éppen mint-
képe az udvariasságnak, de annyi szent, kezes, mint a bárány. Eredj,
kislány, s imádkozzál a jó Istenhez. Hát ti már megebédeltetek?

JÚLIA

Nem, nem. De mindezt tudtam azelőtt is.
Mit mond az esküvőnkéről, mit beszél ő?

DAJKA

Hogy lüktet a fejem... ez a bolond fej.
Úgy fáj, mint hogyha mindjárt szétrepedne.
A hátam is, emitt ni - jaj a hátam!

A lelken szárad, ha meghalok.
Mert egyre zargatsz, összevissza futtatsz.

JÚLIA Nagyon, nagyon sajnállak, hogy beteg vagy.
Édes dadám, mondd, mit izent a kedves?

DAJKA A kedvesed valódi úriember,
Nyájas, csinos, finom, erényes is.
És azt üzenteti - hol az anyád?

JÚLIA Hol az anyám? Hát benn van a szobában.
Hol volna másutt? Mily furán felelgetsz.
„A kedvesed valódi úriember -
Hol az anyád?”

DAJKA Jaj, jaj, én Szűzanyám!
Milyen heves vagy. Rajta-rajta, lelkem.
Ez az orvosság sajgó lábaimra?
Máskor magad fuss dolgaid után.

JÚLIA Minek izélsz - szólj, mit mond Romeo?

DAJKA Nahát, szabad-e elmenned ma gyónni?

JÚLIA Szabad.

DAJKA Akkor szaladj tüstént Lőrinc baráthoz.
Egy férfi vár ott. Asszonya leszel.
Ni, ettől a szótól kigyúlsz azonnal,
A hejehuja vér arcodba szökken.
Menj a templomba. Nékem más utam van,
Hágcsót kapok, melyen a kedvesed
Napszálltakor madárfészkébe mászik.
Mint ronda pesztra lótok szerteséjjel,
De munkám terhét te viseled éjjel.
Most majd falok, rohanj, hogy révbe juss.

JÚLIA Az égbe, égbe. Ég veled, dadus. *(El)*

6. SZÍN

*Lőrinc barát cellája.
Lőrinc barát és Romeo bejön*

LŐRINC Az ég e szent kötésre úgy nevensen,
Hogy majd ne korholja késői bánat.

ROMEO Ámen, ámen. De jöjjön bár a bánat,
Nem éri föl a drága örömet,
Mit kurta perc ad, hogyha látom őt.
Kulcsold kezünket szent igével össze,
A szerelem-ölő halál hiába ágál -
Elég, ha most enyémnek vallhatom.

LŐRINC Szilaj gyönyörnek vége is szilaj,
Lázába pusztul el, mint tűz s a lőpor,
Mely csókolódzva hal meg: lásd, a méz is
Csömörletes, mihelyt túllontúl-édes.
S ennen-ízébe zápul el az étvágy.
Lassan szeress s szeretni fogsz sokáig.
Elkészik az, ki sürgeti bokáit.
Itt jó a hölgyed. Ó, ily könnyű láb
Sosem koptatta az örök követ.
Ökörnyálon is járhat a szerelmes,
Mely buja nyári légbe lengedez,
És nem bukik le, mert ábrándja könnyű.

Júlia jön

JÚLIA Jó estét, én szent gyóntató atyám.

LŐRINC Kettőnk nevében Romeo köszön majd.

JÚLIA Én köszönöm, hogy ő nekem köszön.

ROMEO Ó, Júlia, ha boldogságod oly nagy,
Mint az enyém, s ezt nálam ügyesebb vagy
Hirdetni, édesítsd lehelletteddel
A szomszéd léget; nyelved muzsikája
Beszélje, mily roppant öröm szakadt rám,
Hogy ez áldott találkán összejöttünk.

JÚLIA Nem szóba, tartalomba van az érzés,
Magára büszke az, nem a diszére,
Ki tudja, mennyi az ő kincse, koldus,
Igaz szerelmed óriásra nőtt
S én már felét se bírnám latba vetni.

LŐRINC Jertek velem, egykettő végezünk.
Majd részesültök az egyházi kegybe,
Én adlak mindjárt kettőtöket egybe.

Elmennek

Függöny

HARMADIK FELVONÁS

1. SZÍN

Verona. Köztér.

Mercutio, Benvolio, apród és szolgák jönnek

- BENVOLIO Mercutio, kérlek, siessünk innen.
Forró a nap, Capuleték kijöttek.
És hajbakapnánk, hogyha ránk találunk.
Forró napon jobban forr a bolond vér.
- MERCUTIO Te is szakasztott olyan vagy, mint azok a tisztek, akik mihelyt átlépik
a csapszék küszöbét, az asztalra dobják kardjukat, és így fogadkoznak:
„Isten adja, hogy ne legyen rá szükségem.” De alig hajtanak föl két
kupát, már a csapos vérét is csapra verik, akár van rá szükség, akár
nincs.
- BENVOLIO Hát csakugyan ilyenféle fickó volnék?
- MERCUTIO Ide hallgass. Olyan heves vérű verekedő vagy, mint bármelyik talián.
Úgy kijössz a sodrodból, hogy azonnal megbolondulsz, s úgy
megbolondulsz, hogy azonnal kijössz a sodrodból.
- BENVOLIO Ne mondd!
- MERCUTIO Úgy bizony. Ha két olyan fickó élne a föld hátán, mint te, akkor
nemsokára egy se volna, mert az egyik bizonyára agyonverné a
másikat. Te például belekötsz abba, akinek a szakállában egy szállal
több szőr van vagy kevesebb, mint a tiédben. Belekötsz abba, aki diót
tör, ha másért nem, hát azért, mert a szemed diószínű, s ilyesmi neked
okvetlenül szemet szúr. Fejed úgy tele van kötekedéssel, mint tojás a
sárgájával, pedig a sok verekedésben ugyancsak kilyukasztották a
fejedet, akár egy tojást. Belekötöttél abba is, aki köhögött az utcán,
hogy ne keltse föl valahogy azt a kutyát, amelyik a napon aludt. Vagy
talán nem kezdted ki egy szabóval is, mert új zekéjét húsvét előtt vette
föl? Aztán egy másikkal, mert új cipellőjébe ócska szalagot biggyesz-
tett? Mégis te akarnál engem visszatartani a kötözködéstől.
- BENVOLIO Ha olyan kötözködő volnék, mint te, az életemért egy garast se
adnának.
- MERCUTIO Hát ki ad érte többet? Te garasos himpellér.
- BENVOLIO Fejemre, itt jönnek Capuleték.
- MERCUTIO Sarkamra, én nem bánom.
- Tybalt, kíséretével*
- TYBALT Légy a nyomomba. Jó napot, urak.
Egy szóra kérem egyikőtöket.

MERCUTIO Miért csak egy szóra? Toldd meg valamivel, s mondd, hogy egy kardvágásra is.

TYBALT Állok elébe, mihelyt alkalmat adsz rá.

MERCUTIO Én ugyan nem adok neked alkalmat se. Szerezzél magadnak.

TYBALT Mercutio, te egy húron pendülsz Romeóval.

MERCUTIO Egy húron pendülök? Hát mióta nézel bennünket hegedűsöknek? Ha azonban mindenáron azoknak tartasz, majd elhegedüllek. Itt a nyírettyűm. Ezzel foglak megtáncoltatni. Akkor majd meglátod, hogyan pendülünk egy húron.

BENVOLIO Ne pörlekedjünk itt a népes utcán:
Egy csöndesebb köztérre menjetek.
Ott intézzétek el ezt a civódást,
Vagy váljunk széjjel. Minden szem reánk néz.

MERCUTIO Csak nézzenek, azért van a szemük.
Én senki kedvéért se moccanok.

TYBALT Hát béke veled: itt az én legényem.

Romeo jön

MERCUTIO Akasszanak föl, hogy ha ő legényed.
Állj a porondra és akkor legénykedj.
Majd megmutatja ő, ki a legény.

TYBALT Romeo, oly határtalan gyűlöllek,
Hogy most csak egy szót mondhatok: Te rongy!

ROMEO Tybalt, szeretni téged van okom,
Ez menti, hogy megfékezem dühöm
Ily üdvözletre: rongy én nem vagyok:
Élj boldogul. Látom, nem ösmersz engem.

TYBALT Tacskó, ilyesmi sose mentheti,
Hogy megsértettél. Rajta, rántsd ki kardod.

ROMEO Nem, nem igaz, én nem sértettelek meg.
Jobban szeretlek, mintsem sejteted.
Míg nem tudod meg, hogy miért szeretlek,
Jó Capulet - s e név oly drága nékem,
Mint a sajátom -, kérlek, érd be ezzel.

MERCUTIO Ó, gyáva, becstelen, hunyász alázat!
Alla stoccata,¹² döntse el a kard.
Tybalt, patkányfogó te, indulunk hát?

TYBALT Mit akarsz tőlem?

¹² *Alla stoccata* - vívási műszó: kardra v. elő a törrel.

MERCUTIO Semmit, jó macskakirály, pusztán kilenc életed közül az egyiket. Ezzel majd csak elbánok, sőt ha jól viseled magad, akkor kicserzem a másik nyolcat is. Egy-kettő, rántsd ki kardod, különben kirántalak, mint egy csirkét.

TYBALT Állok elébe.

ROMEO Mercutio, dugd vissza kardodat.

MERCUTIO Passado, rajta, rajta!

Vívnak

ROMEO Benvolio, húzz kardot, csapd le kardjuk,
Urak gyalázat, hagyjátok már abba!
Tybalt! Mercutio! - A hercegünk
Nem tűr Verona utcáin vívást.
Tybalt! Mercutióm! - állj.

Tybalt és barátai el

MERCUTIO Megsebeztek.
Jaj, dögvész mind a két családra! Végem.
Elment s kutya baja.

BENVOLIO Mi, megsebeztek?

MERCUTIO Csak karcolás, de nekem épp elég.
Hol az apródom? Hozz, kölyök, seborvost.

Apród el

ROMEO Bátorság, pajtás. A sebed nem oly nagy.

MERCUTIO Na, nem oly mély, mint egy kút, nem is oly széles, mint egy templom-
ajtó, de hát nekem éppen elég: szólíts meg holnap, meglátod, milyen
komoly ember leszek. Annyi szent, engem kifüstöltek ebből a világ-
ból: dögvész mind a két családra. Tyhú a keservét, egy ilyen kutya,
egy ilyen patkány, egy ilyen egér hogy halálra karmolt. Ez a szájhős,
ez a zshivány, ez a gazfickó valósággal könyvből vív. Mi az ördögbe is
jöttél közénk? Épp a kardod alatt sebeztek meg.

ROMEO Én jót akartam.

MERCUTIO Segíts egy házba hát, Benvolio,
Elájulok. Dögvész mindkét családra.
Ők tettek engem férgek ételévé.
Nekem ugyan megadták - átok, átok!

Benvoliótól és szolgálától támogatva el

ROMEO Ez a nemes, a herceg rokona,
Igaz barátom itt hever leszúrva,
Miattam, és a becsületemen folt,
Tybalt szitkától, ki egy óra óta
A sógorom. Jaj, édes Júliám,
Szépséged engem nővé lágyított.
Most megpuhult bátorságom acélja.

Benvolio visszajön.

BENVOLIO Ó, Romeo! Jó Mercutio meghalt!
Ez a dicső lélek felhőkbe vágyott,
Nagyon korán elrúgta ezt a földet.

ROMEO Sok bús napom lesz még ily fekete:
Jön majd a vég, ez itt csak kezdete.

BENVOLIO A vad Tybalt im újra visszajön.

ROMEO Él és ujjong s Mercutio megölve.
Szállj vissza hát az égbe, bölcs kimélet,
Eztán vezess el, tűzszemű harag.

Tybalt visszatér

Tybalt, előbb engem „rongy”-nak neveztl,
Vond vissza ezt. Mert Mercutio lelke
Még itt kereng most a fejünk fölött
És várja lelked, hogy kövesse őt:
Te, vagy én, vagy mindketten elkísérjük. -

TYBALT Hitvány kölyök, ki véle összeálltál,
Most véle mégysz majd.

ROMEO Ezt ez döntse el.

Vívnak, Tybalt elesik

BENVOLIO Romeo, fuss, rohanj!
Polgárok az utcán, Tybalt megölve: -
Mit nézel? - a herceg halálra ítél,
Ha kézre jutsz. - Szedd az irhád, el, el!

ROMEO Jaj, én balsors bolondja.

BENVOLIO Hát mit állasz?

Romeo el. Polgárok, tiszték jönnek

ELSŐ TISZT Hol az, aki Mercutiót megölte?
Tybalt, az a gyilkos hova futott?

BENVOLIO Itten hever Tybalt.

ELSŐ TISZT Kelj föl, kövess.
A hercegünk nevében, jöjj, ha tudsz még.

Herceg kíséretével, Montague, Capulet, Montague-né, Capuletne és mások

HERCEG Ki kezdte ezt a véres hercehurcát?

BENVOLIO Ó, herceg, elmondom, hogy rendre lásd
A végzetes harcot, a bús csapást.
Itt fekszik az, kit Romeo döfött le,
S ki hős öcséd, Mercutiót ledöfte.

CAPULETNÉ Tybalt öcsém! Ó, a bátyám fia! -
Ó, herceg! Ó, férjem! - Hát hullnia
Kellett vérenek? - Herceg, most ezért,
A mi vérünkért onts Montague-vért.
Ó, én öcsém, öcsém!

HERCEG Benvolio, a pörpatvart ki kezdte?

BENVOLIO Tybalt, kinek Romeo lett a veszte.
Romeo mondta, hogy miért civódik
Ily semmiség miatt, eszébe hozta
Magas tilalmad - mindezt lágy szavakkal,
Nyugodt nézéssel, hajlott-laza térddel -
S Tybalt dühe a nyájas békítésre
Süket maradt. Ám amikor acélját
Rászögzi hős Mercutio szivére,
S az feldühödve vissza-visszaszúr,
Egyik kezével félrecepva bőszen
A hús halált, másikkal visszaküldve
Tybaltnak, aki fortélyos cselével
Felel: Romeo hangosan kiáltoz:
„Elég fiúk”! - s gyorsabban, mint a nyelve,
Ügyes acélja szétveri a kardjuk,
Közéjük ugrik s pont e kard alatt
Tybalt halálra szúrja - rút dőféssel -
Mercutiót, mire Tybalt megugrik.
Ám Romeóhoz nyomban visszajő,
Kiben csak ekkor forr föl a harag,
Mint villám csapnak össze, nincs időm
Kardot se húzni, és Tybalt halott már.
Romeo fut, látom szaladni, ó:
Ha nincs így, haljon meg Benvolio.

CAPULETNÉ Ó is rokon, fajtája Montague,
Nem mond valót, minden szavába düh:
Huszan támadtak ellene, amíg
Ezt az egyet levágták kardjaik.
Romeo gyilkos, bosszúért kiáltok,
Nem élhet ő, ki megöle Tybaltot.

HERCEG Meg. És ő Mercutiót ölte meg.
Az ő áldott véreért ki fizet?

MONTAGUE Nem Romeo, Mercutio barátja.
Tybaltot ő, mint a törvény kívánja,
Halálnak adta.

HERCEG S ezzel rést ütött
A mi jogunkon: számkiűzzük őt.
Patvarkodó viszálytok én is érzem,
Vérem csöpög, a csúnya harcba vérzem.
De oly nagy sarcot mérek én ki rátok,

Hogy majd titeket is lesujt ez átok.
Süket leszek a vádra és panaszra,
Nem lesz imának, könnynek semmi haszna,
Ne szóljatok: Romeo fusson el,
Halálfia, ha bárki rája lel.
A testet el, parancsomat teszik most.
Mind gyilkos az, ki szánja még a gyilkost.

Mind el

2. SZÍN

Capuleték gyümölcsöskertje

JÚLIA

(jön) Vágtassatok, tűzlábu paripák ti
Phoebus lakába: Phaëthon,¹³ jó kocsis te,
Verd ostoroddal ménjeid nyugatra.
Hozz felleget éjt énnekem azonnal. -
Vond össze kárpitod, szerelmes éj,
A Nap szemét kötözd be s Romeo
Nem-látva-hallva fusson karjaimba.
Szerelmeseknek a Szépség világít,
Fényében áldoznak, s vak szerelemnek
Az éj való. Jöjj, jöjj, te nyájas Éj,
Tisztos matróna talpig feketében.
Taníts meg nyerni-veszteni a játszmán,
Melyen a tét: két szív szűz tisztasága.
Takard be az arcomba csapkodó vért
Bús köpenyeddal, hogy a vakmerő vágy
Ártatlannak hihesse önmagát.
Jöjj, Éj - jöjj, Romeo - te Nap az Éjben,
Mert úgy lebegsz majd az Éj szárnyain,
Olyan fehérén, mint hollón a hó.
Jöjj, édes Éj, te lágy, fekete-pillás,
Add Romeómat, és ha meghal egyszer,
Vedd vissza, morzsold apró csillagokká.
Oly szép lesz akkor az ég arculatja,
Hogy a világ az Éjbe fog szeretni
S már nem imádja a ledér Napot.
Megvettem a Szerelem palotáját,
De nem lakom még benne s bár eladták,
Nem adták át még: lassan múlt e nap. -
Mint ama éj a nyugtalan gyerekeknek,
Ki az ünnepre új ruhát kapott
S még nem húzhatja föl. Ó, itt a dajkám,

¹³ *Phoebus* - Apolló napisten másik neve. *Phaëthon* - a napisten fia, aki illetéktelenül hajtott a Nap szekerét, és a lovak elragadták.

Hírt hoz. A nyelv, mely Romeo nevét
Kiejti, mindig égi dalt zenél.
Dajka a kötélhágcsóval jön
Mi hír, daduska, mit hozol? A hágsót?
Romeo küldi?

DAJKA

Azt hozom, a hágsót.

A földre dobja

JÚLIA

Ó, jaj, mi hír? Mért tördeled kezed?

DAJKA

Ó, jaj nekünk. Meghalt, halott, halott.
Végünk, kisasszonykám, ez a mi végünk.
Ó, szörnyűség - nincs már, nem él, halott.

JÚLIA

Lehet az Ég ilyen gonosz?

DAJKA

Az Ég nem.
De Romeo lehet. Ó, Romeo! -
Ki hitte volna róla? - Romeo! -

JÚLIA

Miféle ördög vagy, hogy így gyötörsz?
Ily kín csupán a zord pokolban ordít.
Romeo öngyilkos? Ha az, felelj: *az*.
S e kurta *az* több mérget hoz nekem majd,
Mint bazilisk¹⁴ halállövő szeme.
Ez *az*-ra nem leszek az, aki voltam.
Vagy hunyd be a szemed s úgy válaszolj: *az*.
Mondd: *az*, s ha él, felelj tagadva: *nem*.
Ez dönti el halálom, életem.

DAJKA

Hisz láttam a sebét, ennen-szememmel.
Ó, Istenem - itt volt mellén a seb:
Oly szörnyű hulla volt, oly szörnyű-véres,
Mint a hamu, fakó, vérébe fagyva,
Csupa aludt vér - ott ájultam el.

JÚLIA

Ó, szív, szakadj meg! - tört szívem, repedj meg!
Szemem, bezárlak, légy örökre rab te!
A porba, portest, az élet oly olcsó.
Födjön be Romeóval egy koporsó.

DAJKA

Ó, ó, Tybalt, te legjobb pártfogóm!
Kedves Tybalt! Te finom úriember!
Miért is kellett halálotat megélnem!

JÚLIA

Mi szélvihar fúj itten összevissza?
Megölte Romeót s Tybalt halott?
Ó, jó unokabátyám, jobb uram, te!
Zengj végítélet harsonája, harsogj,
Mert hát ki él, ha meghalt ez a kettő?

¹⁴ *Bazilisk(usz)* - mesebeli szörnyeteg; pillantása öl.

DAJKA Tybalt nem él, Romeo számkivetve,
Ő ölte meg Tybaltot s számkiűzték.

JÚLIA Nagy ég! - Romeo ölte meg Tybaltot?

DAJKA Ó, ő bizony - irtózatoss -, de így van.

JÚLIA Ó, kígyószív rózsálló szín alatt!
Sárkány lakott-e ily dicső odúban?
Nyájas tyrannus! Angyali cudar!
Farkasfogó bárány! Hollók galambja!
Undokságoknak égi látszata!
Kész ellentéte annak, mit mutattál! -
Te kárhozott szent és tisztess gazember!
Ó, természet, mi dolgod a pokolban,
Hogy egy ily ördögi gonoszt a tiszta testnek
Gyorsan-múló mennyországába zártál? -
Kötöttek-e ily gyatra könyvet ily szép
Kötésbe? Ó, hogy élhet a csalárdság
E cifra kastélyban!

DAJKA Ne higgy nekik,
Mind hűtelen, mind hitszegő a férfi,
Mind kétszínű, álnok, gaz, semmiházi.
Jaj, hol legényem? Szíverősítőt:
Mégvénít a gond. Amit Romeo tett,
Szégyenletes.

JÚLIA Pörsenjen ki a nyelved,
Hogy így beszélsz. Ő nem szégyenre lett.
Elszégyenülne homlokán a szégyen:
Ez az a trón, melyen a tisztességet
A földgolyón királlyá koronázzák.
Jaj, mily bolond voltam, hogy sértegettem!

DAJKA Hát így beszélsz a bátyád gyilkosáról?

JÚLIA Beszélhetek-e másképp az uramról?
Szegény uram, neved milyen nyelv áldja,
Ha háromórás asszonyod lehordja? -
De mért is ölted meg bátyám, te gaz?
Mert gaz bátyám megölte volna férjem.
Hát balga könny, menj vissza kútfejedhez:
Csupán a bűnnek jár ki ez adó.
S így - tévedésből - áldozz az örömnél.
Él férjem, kit majd hogy megölt Tybalt.
S Tybalt halott, ki majd megölte férjem.
Mily nagyszerű; miért sírok tehát?
Egy szó - sötétebb, mint Tybalt halála,
Gyilkolt meg engem: vajha elfeledném,
De úgy belevésődött az agyamba,
Mint szörnyű tett a bűnösök fejébe:
„Tybalt halott, Romeo számkivetve”,

E „számkivetve”, e szó „számkivetve”
Ölt meg sok száz Tybaltot. A halála
Gyász volna, nagy, ha ennyi volna csak:
De hogyha a zord gyász nem jár magában,
S okvetlenül hoz még több új csapást is,
Mért nem követte ezt: „Tybalt halott”,
„Meghalt apád”, „anyád” vagy mind a kettő,
Hogy újra sírjak, újra fölzokogjak?
De hogy Tybalt után hátvéd gyanánt jött:
„Romeo számkivetve”, mind megölték,
Apám, anyám, Tybaltot, Romeót
És Júliát. - „Romeo számkivetve” -
Nincs vég, határ, mérték e szóba semmi,
Nincs mód halálos mélységére menni.
Apám, anyám, daduska, merre van hát?

DAJKA

Tybalt holttesténél, mind öt siratják.
Hozzájuk mennél? Én majd elvezetlek.

JÚLIA

Hadd mossák könnyeikkel a sebét.
Nekem marad Romeómért, elég.
Vedd föl a hágsót: ez is árva lett,
Elhagyta Romeo, mint engemet.
Kívánta, hogy ágyamhoz út legyen,
De mint leány halok meg, özvegyen.
Jöjj, hágsó, jöjj, dadus, nászágyba vágyom,
Nem Romeo, Halál csókol ez ágyon.

DAJKA

Menj a szobádba: Romeót hozom.
Ő megvigasztal, a helyét kitudtam.
Nem hallod? Itt lesz, még ma éjjel itt lesz.
Lőrinc barát tanyáján rejtezik.

JÚLIA

Add neki gyűrűm, hisz szivem ura,
S kérd, jöjjön el a végső búcsura.

Elmennek

3. SZÍN

Lőrinc barát cellája, Lőrinc barát bejön

LŐRINC

Jer, Romeo, te félénk, árva lélek:
Beléd bolondult már a Csüggedés.
Szegény, te a Bánattal egybekeltél.

Romeo jön

ROMEÓ

Mi hír, atyám? Miképp ítelt a herceg?
Mily gond kíván megösmernedni vélem,
Mely még nem ösmert?

LŐRINC E bús társaságban,
Édes fiam, te régről otthonos vagy:
A hercegünk ítéletét közölném.

ROMEO Az ő ítélete a végítélet.

LŐRINC Nyájas ítélet hagyta el az ajkát -
Halál helyett csak száműzésre ítelt.

ROMEO Mit: „száműzés”. Szánj meg s mondd, hogy „halál”.
A száműzés szörnyebb szemmel tekint rám,
Mint a halál. Ne mondd hát: „száműzés”.

LŐRINC Csak Veronából száműzött ki téged:
No, csillapodjál: széles e világ.

ROMEO Veronán kívül nincs nekem világ,
Csak tisztítóház, gyötretés, pokol.
Ki száműz innen, száműz a világból,
És ez halál - rossz szó a „száműzés” rá:
Ha a halált száműzésnek hívod,
Aranybárdal csapod le a fejem
S mosolygasz a csapáson, mely megölt.

LŐRINC Ó, durva hálátlanság! Nagyralátás!
A bűnödért halál jár, ám a herceg
Pártodra kelt, a törvényt félrerúgta,
A vad „halál” szót „száműzés”-re váltva,
Ez kedves irgalom s te mégse látod.

ROMEO Ez gyötretés, nem irgalom: a menny ott,
Hol Júlia, és minden macska, eb,
A kis egér, minden silány teremtmény
A mennybe van itt és őt nézheti,
Csak Romeo nem: - minden ronda döglégy
Jobban, becsültebben, vigabban élhet,
Mint Romeo: hisz az reá repülhet,
Szép Júliám csodás-fehér kezére,
Halhatlan áldást lophat ajkain,
Mik szüzi félszükben pirultak úgy el,
Hogy még magukat is csókolni bűn;
De Romeo nem, nem - őt számkiűzték:
Ott vannak a legyek s én itt legyek? -
S te nem „halál”-ról szólsz, de „száműzés”-ről?
Hát nincs-e mérged, gyilkos-élű késed,
Más gyors halálod, mely nem ily cudar,
Hogy ezzel ölsz meg engem: „számkiűztek”?
Pokolba bömbölik e szót, atyám,
A kárhozottak: hogy van hát szived,
Szent gyóntatóm, én jámbor bűnbocsátóm,
Kit karjaim a kebelemre fűztek,
Széttépni szívem ezzel: „számkiűztek”?

LŐRINC Örült szerelmes, most figyelj reám.

ROMEO Jaj, újra azt mondod, hogy „számkiűztek”.

LŐRINC Fegyvert adok majd, hogy e szót lebírd;
A Bú édes teje: a Bölcsesség,
Ez megvigasztal, bárha számkiűztek.

ROMEO De „számkiűztek”. - Süsd meg bölcseséged!
Ha Júliát nem adja vissza, várost
Nem mozdít el s ítéletet se másít,
Hiába minden, mit sem ér: ne szólj.

LŐRINC Eh látom, a bolondnak füle sincs.

ROMEO Hogy volna, ha a bölcsnek szeme sincs.

LŐRINC Hát hadd beszéljek végre helyzetetről.

ROMEO Amit nem értesz, arról nem beszélhetsz.
Volnál csak ifjú, férje Júliának -
Egy óra óta - s gyilkosa Tybaltnak,
Ily vad rajongó és ily száműzött,
Akkor beszélnél, tépnéd a hajad,
A földre buknál, mint most én, hogy így
Adj mértéket megásandó síroddhoz.

Földre veti magát. Kopognak

LŐRINC Kelj föl, kopognak, bújj el, Romeo.

ROMEO Nem én. Beteg szívem bús sóhaja
Ködként takar el a szemek elől.

Kopognak.

LŐRINC Kopognak - ej, ki az? - Kelj, Romeo, föl.
Elfognak. Várj kicsit! Hamar, ugorj föl -
Kopognak
Fuss a szobámba. Mindjárt! Istenem,
Milyen botorság. Jó, jövök, jövök már.
Kopognak
Ki zörget úgy? Honnan jössz? Mit akarsz?

DAJKA *(kívül)* Engedj be, akkor nyomban elbeszélem.
Úrnőm küld, Júlia.

LŐRINC Isten hozott hát. -

Dajka bejön

DAJKA Ó, szentatyám, ó, mondd meg, szentatyám,
Hol a kisúrnőm férje, Romeo?

LŐRINC Ott a földön, könnyétől részegen.

DAJKA Akárcsak a kisúrnőm, éppen úgy,
Akárcsak ő.

LŐRINC Ó, gyászos együttérzés!
Siralmas átok.

DAJKA

Ő is így hever,
Pityereg és sír, egyre pityereg, sír -
Állj föl, no, állj föl, és légy férfi már:
Állj föl, no, Júliáért, érte, állj föl.
Miért is estél ily mély jajba te?

ROMEO

(fölkel) Dadus!

DAJKA

Jaj, úrfi, egyszer meghalunk mi mind.

ROMEO

Hát Júliáról szólottál te? Hogy van?
Nem tart-e vén gyilkosnak, hogy befentem
Boldogságunknak szép gyerekkorát
A vérrel, amely majdnem az övé?
Hol van tehát és mit mond az ara,
Akit bemocskolt gazságom sara?

DAJKA

Semmit se mond, csak egyre sírdogál.
Ágyára rogy, de azután fölugrik,
Tybaltot hívja, Romeót kiáltja
S megint leroskad.

ROMEO

Mintha a nevem
Lőné le, mint gyilkos fegyver golyója:
Aminthogy e név átkozott keze
Gyilkolta meg öccsét. Ó, mondd, atyám,
Testem miféle hitvány részein
Lakik e név? Mondd meg, hogy összedöntsem
E rút tanyát.

Tört ránt

LŐRINC

El a kezét, te örült:
Hát férfi vagy te? Külsőd ezt kiáltja:
Könnyűd egy asszonyé s garázda tetted
Egy oktalan, bőszült vadállaté,
Te férfi-képet hordó, képtelen nő!
Mindenre képes, képtelen vadállat!
Megrémítettél: szent rendünkre mondom,
Bölcsőbb, különb legénynek véltelek.
Tybaltot megölted? S magad megölnéd?
És hitvesed is, aki benned él,
Cudar dühöt zúdítva önmagadra?
Szidod az életet, eget s a földet?
Az élet, ég s föld - e három - tebenned
Találkozott s ezt egyben összetörnéd?
Pihá, tested, szerelmed és eszed -
Bár dúslakodsz bennük, mint uzsorás -
Nem arra fordítod, hogy dísz maradjon
Tested, szerelmed és eszed javára:
Mert büszke tested is merő viaszbáb,
Ha nincs mögötte férfias keménység,
Édes szerelmed kongó hitszegés csak,

Ha gyilkolod, nem ápolod szerelmed,
S eszed, mi tested és szerelmed éke,
Ily társaságban éktelen veszély lesz,
Mint lőpor az újoncok tarsolyában,
Lángokra lobban, mert balog, ügyetlen,
S nem oltalmaz meg, ám ízekre szaggat.
Hát talpra, öcskös! Még él Júliád,
Kiért előbb meghalni vágyakoztál.
Minő szerencse: majd megölt Tybalt,
S te ölted őt meg és ez is szerencse.
Csőstül potyog az áldás a nyakadba.
Szerencse udvarol díszköntösében,
S te, mint a durcás, duzzogó leányzó,
Fitymálsz a szerencséd és szerelmed: -
Vigyázz, vigyázz, pórul jár az ilyen.
Menj kedvesedhez, ahogy megbeszélted,
Ágyasházába mássz be és vigasztald:
De meg ne várd, hogy az őrség fölálljon,
Mert Mantovába akkor sose jutsz át.
Itt élj s miközben házasságodat
Közhírré tesszük, megnyerjük barátaid
S a hercegünk kegyét, ki visszahí majd,
Kétszázézerszer olyan boldogan,
Mint amilyen lesújtva útrakeltél.
Indulj, dadus: ajánlj úrasszonyodnak,
S kérd, házanépét küldje rögtön ágyba,
Hisz az ügyis nehéz a tompa gondtól:
Romeo nyomba megy.

DAJKA

Jaj, Istenem, hallgatnám reggelig,
Sok bölcs tanácsod: mennyi sok okosság!
Uram, megmondom úrnőmnek, hogy eljössz.

ROMEO

Mondd, s kérd meg őt, hogy szidjon össze jól.

DAJKA

Itt a gyűrűje, megkért, adjam át.
Siess, iparkodj, mert későre jár. *(El)*

ROMEO

No látod, ez már talpra állított!

LŐRINC

Jó éjt, siess, ezen múlik a sorsod: -
Vagy szökj, amíg az őrség föl nem áll,
Vagy virradatkor menj el áruhában:
Maradj csak Mantovában, én időnként
Legényed által hírt adok neked
Mindenről, ami itt javadra történt.
Nyújtsd a kezed, jó éjt, menj, Isten áldjon.

ROMEO

Ha az öröm nem várna, a csudás,
Be fájna most e kurta búcsuzás.
Isten veled.

Elmennek

4. SZÍN

*Szoba a Capulet-házban.
Capulet, Capuletné, Páris jön*

- CAPULET Ez a csapás, gróf úr, oly hirtelen jött,
Hogy rá sem értünk értesíteni lányunk.
Nagyon szerette a bátyját, Tybaltot.
S én is - de születünk és meghalunk mind.
Későre jár - lányom ma már le sem jön:
Ha nem tisztel meg, gróf úr, bizton én is
Egy óra óta az ágyamban volnék.
- PÁRIS A gyászban nem való beszélni a nászról.
Jó éjt, *madame*, kézcsoksom Júliának.
- CAPULETNÉ Reggel korán kikémlelem, hogy érez.
Ma éjjel bánatába zárkozott.
- CAPULET Én, Páris úr, előre biztosítom
Lányom szerelmét: azt hiszem, hajol majd
Atyai szómra, sőt nem kétkedem.
Asszony, keresd föl, mielőtt lefekszel,
Közöld vele Páris fiunk szerelmét,
És mondd neki - figyelj -: ezen a szerdán -
Hopp, várj kicsit, milyen nap van ma?
- PÁRIS Hétfő.
- CAPULET Hétfő! Aha. Így szerda túl hamar lesz.
Csütörtökön hát - mondd: csütörtökön
Oltár elé vezeti e nemes gróf.
Kész addig ön? Hogy tetszik e hamarság?
Nagy zajt nem is csapunk - pár jóbarát csak,
Hiszen Tybalt halála oly közel van
S még azt hihetnék, hogy nem is szerettük
A mi öcsénket, hogyha vigadoznánk.
Öt-hat barátot meghívunk magunkhoz,
És semmi több. Szóval helyes: csütörtök?
- PÁRIS Bár lenne holnap már ez a csütörtök.
- CAPULET Jó, most siessen - hát csütörtökön.
Menj Júliához, mielőtt lenyugszol,
Készítsd el, asszony, nászra az arát.
Parancsoljon, olyan késő az óra,
Hogy már korán lesz nemsokára - jó éjt.

Elmennek

5. SZÍN

*Júlia hálószobája mellett nyitott tornác,
mely a gyümölcsöskertre néz.*

JÚLIA Hát már szaladsz? Még oly soká virrad meg.
A fülemüle volt, nem a pacsirta,
Az rázta össze megriadt füled.
Éjjel dalol a gránátalmafán,
Hidd, édesem, a fülemüle volt.

ROMEO Pacsirta volt ez, a reggel heroldja,
Nem fülemüle: nézd, szívem, irigy csík
Szegi be a felhőket keleten.
Az ég gyertyái csonkig égtek, a Nap
Lábujjhegyen áll a ködös hegyormon.
Elmennem: élet, és halál: maradnom.

JÚLIA E fény nem a Nap fénye, én tudom:
Csak meteor, mit kilehelt a Nap,
Ez lesz ma éjjel a te fáklyahordód,
És utadon világol Mantováig.
Szóval maradj. Nem kell sietned így.

ROMEO Hát fogjanak el, vigyenek halálra.
Sebaj: hiszen te akarod. Igen,
E szürke folt nem a hajnal szeme,
Csak kósza pára a Hold homlokáról,
S nem a pacsirta csattog a magasba,
Az öblös égben, a fejünk fölött:
Elmenni rossz, jobb is maradni tán -
Jöjj hát, Halál. Így döntött Júliám.
Mi az? Beszéljünk. Ez még nem a Nap.

JÚLIA De az, de az - fuss innen perc alatt.
Ez a pacsirta, az rikácsol itten
Erőltetett-éles trilláival.
Mondják, egyébkor édesen sikolt,
De most rikolt, mert minket szétriaszt.
Mondják, szemet cserélt a rút varanggyal,
Bár elcserélte volna véle hangját!
Mert ölelésünknek vet hangja véget,
Az éjt elúzi s véle-véle téged.
Fuss, egyre nő a fény, a fény, te édes.

ROMEO A fény, a fény - és mindinkább setét lesz.

Dajka jön

DAJKA Úrnöm!

JÚLIA Dadám.

DAJKA Anyád azonnal a szobádba jő.
Már megvirradt. Nagyon vigyázzatok. *(El)*

JÚLIA Ablak, ragyogj föl, életem, borulj el.

ROMEO Isten veled! Egy csókot és leszálok.
Leszáll

JÚLIA Hát elmentél? Uram, szívem, barátom!
Mindennap adj hírt nékem, minden órán,
Egy percbe nékem annyi-annyi nap van:
Jaj, mennyi-mennyi év múlik nekem majd,
Míg Romeómat újra láthatom!

ROMEO Isten veled. Nem múlik alkalom,
Hogy hírt ne kapj felőlem, angyalom.

JÚLIA Hát azt hiszed, találkozunk mi ismét?

ROMEO Nem kétkedem: egy boldogabb jövőben
Kacagva szólunk majd e bánatunkról.

JÚLIA Jaj, Istenem, oly rosszat sejt a lelkem.
Ott lenn, amint állasz, egész olyan vagy,
Akár a holttest a kriptája mélyén.
Vagy a szemem csal, vagy nagyon fehér vagy.

ROMEO Nem, édesem, te is egész olyan vagy.
Bú issza ki vérünket. Isten áldjon. *(El)*

JÚLIA Ó, Fortuna!¹⁵ Forgandónak neveznek:
Ha forgandó vagy, mit akarsz te tőle,
Aki a Hűség? Fortuna, forogj hát,
Nem tartod így tán őt soká magadnál.
És visszaküldöd.

CAPULETNÉ *(belülről)* Kislányom, te fönny vagy?

JÚLIA Ki szólít engem?
Az anyám keres?
Le sem feküdt még: vagy nagyon korán kelt?
Milyen szokatlan ügybe jó ide?
Capuletné bejön

CAPULETNÉ Hát Júliám, te itten?

JÚLIA Nem vagyok jól.

CAPULETNÉ Még egyre a bátyádat siratod?
Könnyel szeretnéd sírjából kimosni?
Ha kimosod, föl nem támaszthatod.
Hagyd abba hát: a könny a szív jele,
De ennyi könny, könnyelmű esztelenség.

JÚLIA Mégis sírok, mert iszonyú csapásom.

¹⁵ *Fortuna* - a szerencse istennője.

CAPULETNÉ De nem találsz őt meg e csapáson,
Akit siratsz.

JÚLIA *(félre)* Én érzem a csapásom,
S bármit tegyek, folyton siratni kell őt.

CAPULETNÉ Kislány, nem a halálát siratod te,
Hanem hogy él a gaz, aki megölte?

JÚLIA Miféle gaz?

CAPULETNÉ Az a gaz Romeo.

JÚLIA *(félre)* Ő és gazember száz mérföldre van.
Isten, bocsáss meg néki, mint a szívem,
Bár szívemet így nem sebezte senki.

CAPULETNÉ Igen, hogy él az aljas gyilkosa.

JÚLIA Jaj, volna csak a kezeim között,
De megbosszúlnám a bátyám halálát.

CAPULETNÉ Majd bosszút állunk érte mi, ne félj:
Tehát ne sírj. Elküldök Mantovába -
Ott bujdokol földönfutó gyanánt -
S olyan itókát adatok neki,
Hogy nyomban odamegy, ahol Tybalt van:
Aztán - remélem - megnyugszol te is.

JÚLIA Nem nyugszom én meg sohase, nem én,
Míg Romeót nem látom végre - holtan.
Szegény szívem úgy fáj rokonomért:
Anyám, ha lelnél bárkit is, aki
Odavigye, olyan mérget kevernék,
Hogy Romeo, mihelyt megízleli,
Örökre alszik. Jaj, mi gyötrelmem,
Hallom nevét s nem futhatok feléje,
Hogy végtelen szerelmem - hű Tybaltért -
Bosszút vegyen azon, aki megölte!

CAPULETNÉ Találj módot, én majd találok embert.
De most, leány, jó hírt hozok neked.

JÚLIA Jó volna a jó hír ily rossz időben:
Mi az a jó hír, mondd nekem, anyuskám?

CAPULETNÉ Hát gyermekem, apád, ki úgy imád,
Hogy elriassza tompa bánatod,
Olyan örömnappal lep meg ma holnap,
Amit te nem vársz és én sem reméltem.

JÚLIA Beh jó nekem, s mikor lesz ez örömnappal?

CAPULETNÉ Csütörtök reggel lesz az, kisleányom.
Egy ifjú, kedves, finom nemesúrfi,
Páris gróf majd Szent Péter templomában
Mint víg aráját oltárhoz vezet.

JÚLIA
Szent Péter templomára esküszöm,
És Szent Péterre, nem leszek arája.
Mért e sietség? Férjhez menjek, és
Még meg se kért az, aki az uram lesz.
Mondd hát, anyám, atyámnak és uramnak,
Még nem megyek én férjhez, és ha mennék,
Inkább lennék a gyűlölt Romeóé,
Mint Párisé. Jaj, micsoda örömhír.

CAPULETNÉ
Itt jó atyád, mondd el neki magad,
Meglásd, hogyan fogadja majd tetőled.

Capulet és Dajka jön

CAPULET
Ha nyugszik a nap, harmat permetez,
De hogy öcsénknek napja lepihent,
Eső szakad.
Esőcsatorna vagy, kislány? Mi, könnyben?
Zuhog a zápor? E gyöngécske test
Gályát utánoz, tengert és szelet?
Mert a szemed, mit tengernek neveznék,
Könnytől dagad-apad, aztán a tested
Sós vízbe bukdácsol, s a sóhajod
A szélvihar, mi küzdve könnyeiddel
Vihar-csapott gályádat fölborítja,
Ha hirtelen nem csillapul.
Na, asszony,
Közölted-e végzésemet vele?

CAPULETNÉ
Igen, de ő köszöni, nem akar.
Ez a bolond a sírhoz menne nőül.

CAPULET
Csitt, csöndesen, ne mérgesíts föl, asszony.
Mit „nem akar”? s még csak meg sem köszönte?
Nem büszke rá? nem örvend, hogy mi néki,
Ki érdemtelen, egy ily érdemes
Nemest találtunk végre vőlegényül?

JÚLIA
Nem örvendek neki, de köszönöm.
Amit gyűlölök, annak hogy örülnék?
De köszönöm, mert a szeretet adja.

CAPULET
Mi ez a csúrés-csavarás, mi ez?
„Örvend” - „köszöni” - és „nem köszöni” -
Aztán: „nem örvend” -: Drága kis kisasszony,
Sose köszöngess és sohase örvendj,
De szedd a lábcskád csütörtökön,
Menj Párisra Szent Péter templomába,
Vagy gúzsba kötve húzlak el odáig.
Pusztulj, te sápkóros dög, ronda cafka,
Zöldbéka te!

CAPULETNÉ
Jaj, hát megháborodtál?

JÚLIA Így térdenállva kérlek, jó atyám,
Légy most türelmes és hallgass meg engem.

CAPULET Kösd fel magad, te cafrika, lázadó rongy.
Mondom tehát - ott légy csütörtökön,
Másképp ne is kerülj szemem elé te.
Ne szólj, ne mukkanj, még csak meg se pisszenj.
Viszket tenyerem. Asszony, lásd, búsuitunk,
Hogy Isten csak egy gyermeket adott,
S most arra ébredék, hogy sok ez egy is,
Átkunk, hogy a világra született.
Pusztulj, szemét!

DAJKA Nagy Isten, véd meg őt.
Uram, ha bántod, önmagad gyalázod.

CAPULET Á, bölcs szipirtó? fogd be a pofád,
Te nagy-okos. Trécselj a nőcseléddel.

DAJKA Nem rosszból mondtam.

CAPULET Menj Isten hírével.

DAJKA Hát szólni sem szabad?

CAPULET Csitt, vén bolond te.
Ott künn locsogj, kofálokodj a kofákkal.
Itt erre semmi szükség.

CAPULETNE Mily heves vagy.

CAPULET A szakramentumát, megőrülök:
Éjjel-nappal, későn-korán, magamban
És társaságban, otthon, künn, imetten
És alva is, mindig egy volt a gondom,
Hogy férjhezadjam: és most végre itt van
Egy főnemes, majd hercegi családból,
Nagybirtokos, ifjú, pallérozott,
Csupa dicső erénnyel fölruházva,
Álmodni sem lehet különbet ennél,
S e gyatra és nyöszörgő félkegyelmű,
E nyafka báb, ezt mondja a Szerencse
Ajánlatára: „Nem szeretem őt.”
„Nem kell nekem.” - „Túl fiatal vagyok.”
Hát hogyha nem mégysz hozzá, csak ne is menj:
Legelj, ahol tudsz, nincs házamban hely:
Gondold meg, én nem ösmerem a tréfát.
Mindjárt csütörtök: tedd kezéd szívedre:
Ha itt maradsz, övé lész, s hogyha nem,
Kösd fel magad, koldulj, dögölj az utcán,
Mert rólad akkor leveszem a kezem
És - Isten úgy segítjen - kitagadlak.
Fontold meg ezt, én nem szegem meg esküm. (El)

JÚLIA Hát nincs a fellegekben irgalom,
Amely keservem bús mélyére néz?
Anyuska, édes, el ne lökj magadtól.
Halaszd el a nászt, csak egy óra-hétre.
Ha nem bírod, vedd nászi ágymat
A kriptaboltba, hol Tybalt pihen.

CAPULETNÉ Hozzám ne szólj, én úgyse felelek.
Végezz, amit tudsz, végeztem veled. *(El)*

JÚLIA Ó, Istenem, dadus, hogyan segítsz ki?
Uram a földön, esküm égbe van.
És hogy jöhet e földre vissza esküm,
Ha az égből nem küldi vissza férjem
Elhagyva e földet? Segíts, vigasztalj.
Jajjaj, hogy az ég így megostromol
Ily gyöngye lényt, aminő én vagyok.
Mit szólnsz te? Nincsen egy vigaszszavad szem?
Segíts, dadus.

DAJKA De van, van, Romeo
Számúzve, és én a fejem teszem rá,
Hogy nem mer visszajönni majd teérted,
Vagy hogyha mer, csakis titokba jön,
Hát minthogy így áll a dolog, amint áll,
Legjobb, ha mégis nőül mégysz a grófhhoz.
Ó, ő nagyon szép úrfi ám!
Romeo törülörongy mellette: sasnak
Sincs oly sebes, zöld, villogó szeme,
Mint Párisnak, úgy áldjon Isten engem.
Boldog leszel a második uraddal,
Sokkal különb, mint az első, egyébként
Az annyi, mintha már nem élne többé,
Mert bárha él is, mit sem érsz vele.

JÚLIA Szívből beszélsz te?

DAJKA A lelke szerint,
Úgy áldjon Isten.

JÚLIA Ámen.

DAJKA Mit beszélsz?

JÚLIA Látod, egészen megvigasztalódtam.
Siess anyámhoz, s mondd, Lőrinc barátához
Mentem - mert megbántottam jó atyámat -,
Meggyónni s kérni bűnbocsánatát.

DAJKA Na jó, megyek, lásd, ez okos beszéd már. *(El)*

JÚLIA

Vén kárhozott. Vén, átkozott boszorkány!
Mi a nagyobb bűn: esküöm megszegetni,
Vagy ócsárolni férjem ama nyelvvel,
Mely valaha az egekig dicsérte,
Százszor-ezerszer? Menj, tanácsadó:
Te és szívem kettészakadt ezentúl.
Most a baráthoz, hogy gyógyszert találjon:
S ha nem talál, én meglelem halálom.

Függöny

NEGYEDIK FELVONÁS

1. SZÍN

*Verona, Lőrinc barát cellája.
Lőrinc barát és Páris jön*

- LŐRINC Csütörtökön, gróf? Az idő rövid.
- PÁRIS Capulet, az apósom így akarja.
Én nem lassítom, amit ő siettet.
- LŐRINC Ön azt se tudja, hogy a lány mit érez:
Rendellenes dolog ez, nem helyeslem.
- PÁRIS Tybalt halálán sír-rí szakadatlan,
Alig beszéltem véle szerelemről.
A könny házában Vénusz nem mosolyg.
Hát atyja attól fél, hogy veszedelmes,
Ha a bánatnak adja így magát,
Bölcsen sietteti az esküvőnket,
Hogy megakassza könnyei özönjét,
Mely a magányban egyre csak dagad,
De elapad talán a társaságban.
Most tudja már, mért kell sietni így. -
- LŐRINC *(félre)* Jaj, bár ne tudnám: késleltetni mért kell.
Gróf úr, ím itt jön a kisasszony épp. -
- Júlia jön*
- PÁRIS Ó, csakhogy itt van, drága feleségem.
- JÚLIA Az lehetek, bár nem uram ma nékem.
- PÁRIS Csütörtökön meg kell kapnom kezét.
- JÚLIA Ha kell, megkapja majd.
- LŐRINC Okos beszéd.
- PÁRIS A szentatyához gyónni jött bizonynyal.
- JÚLIA Csak önnek gyónnék, hogyha válaszolnék.
- PÁRIS Előtte ne tagadja, hogy szeret.
- JÚLIA Meggyónom önnek, hogy szeretem - őt.
- PÁRIS S önéki nyilván, hogy engem szeret?
- JÚLIA Ha így teszek, becsesb a vallomásom,
Mert önéki s nem a szemébe mondom.
- PÁRIS Szegényke, a könny megviselte arcát.

JÚLIA A könny felette csak kis diadalt ült,
Mert azelőtt is épp ily csúnya volt.

PÁRIS Arcának e szó jobban árt a könnynél.

JÚLIA Nem rágalom ez, ámde az igazság,
Hisz az arcomra és arcomba mondtam.

PÁRIS Enyém az arca s így rágalmaz engem.

JÚLIA Lehet, hiszen az arcom sem enyém már.
Ráélnél mostan, szentatyám, kicsit,
Vagy tán vecsernye táján jöjjenek el?

LŐRINC Ráérek én, rá, bánatos kisasszony,
Gróf úr, talán hagyjon magunkra kissé.

PÁRIS Jaj, ájtatosságukban megzavartam?
Csütörtökön hát fölkeltem korán.
Isten vele s fogadja szűzi csókom. *(El)*

JÚLIA Ó, zárd be az ajtót s mihelyt bezártad,
Jer, sírj velem: nincs ír, remény, segítség.

LŐRINC Ah, Júlia, ösmerém a keserved.
De túlhaladja az elmém határát:
Hallom, csütörtökön - és nincs halasztás -
A gróffal egybe kell majd kelni néked.

JÚLIA Ne mondd, atyám, hogy hallottál felőle,
Ha biztos eszközt nem mondsz ellene:
Ha bölcsességgel nem segítheti,
Mondd bölcsnek akkor elhatározásom
És majd segítetek rajta én e törrel.
Isten: szívünk, kezünk: te fontad egybe.
E kéz, mit elpecsételtél te néki,
Nem üt pecsétet egy másik kötésre
S máshoz csalárdul nem hajol e hű szív,
Hát semmisítse ez meg mind a kettőt.
Azért tehát hosszú tapasztalásod
Adjon tanácsot most nekem, avagy lásd,
Hogy köztem és átkom között a bíró
E véres tör lesz és eldönti azt,
Amit korod s okosságod hatalma
Nem oldhatott meg tisztességesen.
Ne késlekedj: én vágyom a halálom,
Ha gyógyszerem szavadba nem találom.

LŐRINC Megállj, leány: megcsillan egy remény még,
De végbevinni oly kétségbeejtő,
Mint azt, amit lebírni szándokod.
Ha mintsem, hogy Párisal egybekelj,
Olyan erős vagy, hogy magad megold,
Tán egy halálra emlékeztető
Próbát is állsz e szégyent elkerülni,

JÚLIA

Hisz kész vagy a halálra is ezért.
Ha ezt mered, úgy megkapod a gyógyszert.

Ó, hát kívánd - csupán Páristól óvj meg -,
Hogy a toronytetőről leugorjam,
Rablótanyán járjak, bújjak kígyók közt,
Vagy láncolj ordító medvékkel össze,
Vagy a tetemnézőbe zárj be éjjel,
Hol zörgő embercsont rakásban áll,
Possadt lábszár, torz, sárga koponya,
Vagy küldj a frissen-ásott sírba hálni,
Egy szemfedőbe dugva a halottal -
Mindezt, miről ha hallottam, remegtem,
Félsz nélkül és e percben megteszem,
Csak édesem hú hitvese maradjak.

LŐRINC

Várj, fuss haza, légy víg, egyezz bele,
Hogy Párishoz mégysz: holnap szerda van.
Intézd, hogy éjjel hálj majd egyedül,
Még a dadát se engedd a szobádba.
Fogd ez üvegcsét s hogyha ágyba fekszel,
Párolt italját idd ki hirtelen:
Álmos, hideg nedv nyargal át azonnal
Véred csatornáin: verőered
Természet-adta lüktetése megszűn:
Hó s lélegzet nem mondja már, hogy élsz,
Orcádon-szádon hamvadoz a rózsa,
Szemednek ablaka is becsukódik,
Akár halál zárná ki a verőfényt.
Minden tagod elvesztve símaságát
Görcsös-feszés lesz, hús, mint a halálé:
S kölcsön-mezében a meredt halálnak
Fekszel te így negyvenkét óra hosszat,
Majd mint üdítő álomból fölébredsz.
Hát hogyha reggel jó a völegényed
Felkölteni, halott gyanánt heversz ott.
Aztán - amint szokás ez városunkban -
Nytított koporsón, ünnepi ruhádban
Elvisznek az ősrégi kriptaboltba,
Ahol Capulet-őseid nyugosznak.
Közben, mikor már-már ocsúdni készülsz,
Megtudja tervünk Romeo, levélből -
És itt terem: aztán majd ő meg én
Vigyázzuk ébredésed s aznap éjjel
Romeo Mantovába szöktet el.
Ez ment meg íme most a szégyenedtől,
Ha csélcsap ábránd, női félelem
Le nem nyugöz és bátran is cselekszel.

JÚLIA

Jaj, add nekem. Ne szólj a félelemről.

LŐRINC Fogd s most eredj és légy erős, szerencsés
Tettedben: én egy szerzetest meneszttek,
Hogy Mantovába vinné levelem.

JÚLIA Ó, adj erőt, sikert, te Szerelem.
Isten veled, atyám.

Elmennek

2. SZÍN

Terem Capuleték házában.

Capulet, Capuletné, Dajka és szolgák jönnek

CAPULET Mind hívd meg, akiket ide fölírtam.
Első szolga el.
Fickó, fogadj nekem húsz jó szakácsot.

MÁSODIK SZOLGA Rosszat nem is fogadok, uram, egyet sem. Előbb majd megnézem,
megnyalják-e az ujjukat.

CAPULET Na és mit látsz azon?

MÁSODIK SZOLGA Csak azt, uram, hogy csapnivaló szakács az, amelyik nem nyalja meg
a tulajdon ujját: ennélfogva, aki nem nyalja meg az ujját, az nem is jön
velem.

CAPULET Menj már, eredj.
Második szolga el
A sok dolog még a körmünkre ég.
Lőrinc barátnál van az a leány?

DAJKA Ónála hát.

CAPULET Jó, az talán lelkére fog beszélni:
Durcás, makacskodó, veszett cudarja.

DAJKA Nézd, már meg is gyónt és milyen vígan jön.

Júlia jön

CAPULET No, önfejűcske, merre kódorogtál?

JÚLIA Ott, hol megbántam végre a bűnöm,
Hogy engedetlenül ellenszegültem
Neked s parancsodnak. Lőrinc atya
Meghagyta, hogy most térdenállva kérjem
Bocsánatod - bocsáss meg, így könyörgök!
Eztán vakon teszem, amit kívánsz.

CAPULET Küldj hát a grófhhoz és izend meg ezt:
A frigykötés reggelre meglegyen.

JÚLIA Az ifjú grófot láttam a barátnál,
És nékiadtam szűz szerelmemet,
Nem lépve által az illem határát.

CAPULET Örvendek. Á, ez már derék. No, állj föl.
Így is dukál. Jöjjön tehát a gróf.
Menj, hogyha mondom, s hozd nekem ide.
Bizisten, ennek a jámbor barátnek
Hálás lehet mindenki városunkban.

JÚLIA Kérlek, daduska, jöjj velem szobámba,
Segíts keresni, hogy melyik ruhát
Öltsem magamra reggel, esküvőmre.

CAPULETNÉ Hiszen csütörtökig még sok idő van...

CAPULET Menj, dajka: holnap lesz az esküvő.

Júlia, Dajka el

CAPULETNÉ Addig mi sem készülhetünk el itthon:
Már este van.

CAPULET Eh, majd utána nézek.
És rendbe lesz, asszony, kezeskedem.
Le sem fekszem ma éjjel, hagyj magamra.
Most én leszek a háziasszony. Ejnye,
Mindenki elment: hát magam futok
Páris grófhhoz, hogy reggel itt legyen.
Nagy kő esett le mostan a szívemről,
Hogy e bolondos lányka megszélidült. *(El)*

3. SZÍN

Júlia szobája. Júlia, Dajka jön

JÚLIA Ez a ruhám lesz legjobb: - ám daduskám,
Kérlek nagyon, hagyj egyedül ma éjjel,
Mert sok imát kell mondanom az égnek,
Hogy a szívemre nyájasan tekintsen,
Mert bűnös az - tudod, s felette gyarló.

Capuletné jön

CAPULETNÉ Ej, még sűrögtök? Tán segítek én is?

JÚLIA Ne, hagyj, anyám. Mindent kiválogattunk,
Mit fölveszek az esküvőmre holnap.
Kérlek tehát, hagyj most magamra szépen.
Vidd a dadám is, kell neked ma éjjel,
Hiszen tudom, hogy mennyire siettek
És mennyi a dolog.

CAPULETNÉ Jó éjszakát.
Feküdj az ágyba és aludj, reád fér.

Capuletné és Dajka el

JÚLIA

Isten veled. Ó, látlak-e megint?
Hús borzalom cikázik ereimben.
Majd megfagyasztja életem melegjét:
Tán hívjam őket bátorítani?
Dadus! De mit tehet? Bús jelenésem
Csak enmagamnak kell lejátszani.
Jer, kisüveg!
És hogyha nem hat ez a keverék -
S a gróffal összeházasítanak majd?
Nem - ez nem engedi - te csak heverj itt!
Törét maga elé teszi
És hogyha méreg ez, mit a barát
Cselből adott nekem, megölni engem,
Hogy ez a nász szégyent ne hozzon órá,
Mert Romeóval összeesketett már?
Félek, hogy így van: és még sincs így, érzem.
Megannyiszor kipróbált, jámbor ember,
Hesseljük el a rút gyanút magunktól.
És hogyha majd a sírba lenn leszek,
S fölcsudom, mielőtt Romeo jön,
Megmenteni? Ez az iszonytató!
És hogyha megfojt az a kriptabolt,
Minek pállott szájába lég se jár,
S megfulladok és Romeóm se lát meg?
És hogyha élek, nem megeshetik,
Hogy borzadózva a haláltól-éjtől,
E rémletes és iszonyú tanyán,
E kriptaboltban, e vén-vén odúban,
Hol százak óta fekszenek halomban
Az őseimnek porló csontjai,
S rémes Tybalt, ki most került a földbe,
Levedzik a leplébe, s mint beszélnek,
Kísértetek járnak ki éji órán -
Jajjaj nekem - nem eshetik meg itt, hogy
Későbbben érzek föl, bűdös szagok közt,
Sikolyt hallok, mitől az agy megőrül,
Mint amikor mandragórát szakítanak?
És hogyha ébrednek, nem bomlok-é meg
Csömörletes, viszolygó rettenettől?
Nem játszom-e vázakkal tébolyultan?
Nem tépem-e lepléből csonka bátyám?
S egy ősapám csontjával, mint afféle
Bunkóval nem loccsantom-e fejem szét? -
Ni, látom, itt a bátyám szelleme,
Romeót keresi, aki a testét
Kardjára tűzte: - állj, Tybalt, megállj!
Jövök, Romeo! Ezt reád köszöntöm.

Kihörpinti a kisüveget, s ágyára veti magát

4. SZÍN

*Csarnok Capuleték házában.
Capuletné, Dajka jön*

CAPULETNÉ Fogd, itt a kulcs, most dajka, adj ki fűszert.

DAJKA Birsalma, datolya kell a kalácsba.

Capulet jön

CAPULET Csak rajta, másodszor szólt a kakas,
Már hajnalt csöndítenek, három óra. -
Vigyázz a sültre, drága Angelám:
Semmit se sajnálj.

DAJKA Menjen ágyba már,
Minden-lében-kanál, holnap beteg lesz.
Mit éjszakázik?

CAPULET Á, hajdanában annyit éjszakáztam -
Kisebb ügyért - és sose volt bajom.

DAJKA Mert akkor a szoknyák után futott,
De most e szoknya futni kényszeríti.

Capuletné és Dajka el

CAPULET Izgága némben.
Szolgák jönnek nyársakkal, hasábfákkal, kosarakkal
Mit, hozol, fiam?

ELSŐ SZOLGA Valamit a szakácsnak, nem tudom, mit.

CAPULET Hát szedd a lábad.
Első szolga el

Fickó, adsza tuskót.
Kérdezd meg Pétert, az megmondja, hol van.

MÁSODIK SZOLGA Hát van fejem, tudom, hogy hol a tuskó,
Nem kell nekem Pétertől tudakolni. *(El)*

CAPULET Ez a bolond fattyú, jól eltalálta!
Tuskó-fejű! Jaj, Istenem, virrad:
A gróf azonnal itt lesz a zenével,
Mert így ígérte: - Már közelbe hallom.
Künn muzsikálnak
Hé, dajka - asszony - hol vagy, dajka, dajka?!
Menj, költsd fel Júliát és csinósítsd ki:
Párisal addig elbeszélgetek.
Siess, ha mondom, itt a vőlegény.
Siess, siess.

Elmennek

5. SZÍN

Júlia szobája. Júlia az ágyon.

Dajka jön

DAJKA Úrnöm, kisasszony. Alszik, mint a bunda.
Báránka, édes. Álmostáska, hé!
Hallod, szivecském, drága kis menyasszony.
Mit, meg se mukkansz? Bölcsen is cselekszel,
Egy hétre alszol, mert ma éjszaka
Páris gróf nem nyugszik meg semmi áron,
Csakhogy te meg ne nyughass. Istenem,
Uram, bocsáss meg, jaj de mélyen alszik.
De föl kell költenem. Úrnöm, kis úrnöm!
Vigyázz, a gróf jön és ágyban talál.
Kizargat, Isten úgyse. Képtelenség!
Felöltözött! Ruhástul! Vagy ledőlt tán?
De föl kell költenem: asszony, menyecske.
Jajjaj, segítség. Meghalt. Jaj, segítség.
Ó, borzalom, hogy a világra lettem,
Jaj, szíverősítőt. Uram, nagyasszony!

Capuletné jön

CAPULETNÉ Mi lárma ez?

DAJKA Ó, jaj, iszonytató nap!

CAPULETNÉ De hát mi történt?

DAJKA Nézze, szörnyű egy nap!

CAPULETNÉ Jaj! Lányom! Én egyetlen életem!
Éledj, tekints föl vagy veled halok!
Segítsenek, mondd, hogy segítsenek.

Capulet jön

CAPULET Hát hol van Júlia, a vőlegény vár.

DAJKA Meghalt, nem él, halott, ó, szörnyűség!

CAPULETNÉ Ó, szörnyűség ez, vége, vége, vége!

CAPULET Nem, nem, mutasd: engedjetelek, hideg már.
A vére áll. A tagja megmeredt,
Az élet és az ajka régen elvált:
Halál ül rajta, mint a kora dér
Minden mezők legédesebb virágján.

DAJKA Jaj, e siralmas nap.

CAPULETNÉ Jaj, átok, átok!

CAPULET Mi megríkat s elvitte: a Halál,
A nyelvem megköti, szavam szegi.

Lőrinc barát, Páris jön a muzsikussal

- LŐRINC Ej, a menyasszony még mostan se jön?
- CAPULET Jön már, de vissza nem jön ő soha.
Fiam, az esküvőd előtti éjjel
Aráddal a Halál hált: - itt hever, nézd,
Egykor virág volt, a Halál letörte.
Halál a vöm, az az örökösöm.
Ő vette el lányom: hát meghalok majd,
És életet, mindent reá hagyok.
- PÁRIS Hogy vártam én e reggel édes arcát
És mostan ekképp fancsalog felém.
- CAPULETNÉ Boldogtalan, cudar, gyalázatos nap!
Ily szörnyű órát az Idő se látott
Zarándokútjának örök robotján! -
Egyetlen kis szerelmes magzatom,
Egyetlen örömem, vigasztalásom,
S a zord Halál most ezt is elragadta!
- DAJKA Ó, átok, átok! Ó, ez átkozott nap!
Siralmas és keserves, átkozott nap,
Minőt a földön eddig meg sem értem.
Ó, ez a nap, e szörnyű-szörnyű nap.
Nap sose volt ilyen fekete még:
Ó, átok, átkozott nap.
- PÁRIS Megcsalt, kigúnyolt, elhagyott, megölt.
Őt csaltad meg, utálatos Halál.
Kegyetlenül legyúrted, ó, szerelmem!
Ó, életem. Nem! Holtan is szerelmem!
- CAPULET Porig alázott, összetört, legyilkolt!
Iszonytató Idő, mért jössz te épp most
Megsemmisíteni az ünnepünket?
Ó, gyermekem! Nem, gyermekem! Te lelke!
Halott vagy - ó, jaj, gyermekem halott,
És véle örömem is eltemették.
- LŐRINC Csitt, csönd legyen már. Bút nem orvosol bú.
Egyforma részetek volt e leányban
Nektek s az Égnek. Most egész az égé,
És általa jól járt leányotok.
A részetek nem volt ment a haláltól,
De eme része mindig él az égben.
A vágyatok az volt, hogy többre jusson.
A mennyetek volt, hogy magasba szálljon,
Hát ríttok-e most, hogy magasba szállt,
Felhők fölé, magasba, mint az égbolt?
Mily szeretet az, amelyik megőrül,
Ha látja, hogy leánya célhoz ért?
A hosszú házasság nem boldogít,

Aki hamar meghal, az boldog itt.
Ne sírjatok, tegyetek rozmaringot
E szép halottra, és amint szokás,
Díszben vigyétek a templomba őt:
A Természet kész sírni esztelen,
De neveti könnyünk az Értelem.

CAPULET

Minden, mit elkészítettünk a nászra,
Gyásszá borul, fekete temetéssé,
A hangszerünk megkonduló harang lesz,
Lakodalmas ebédünk néma tor,
Víg himnuszunk komor, halotti dal,
Az esküvő füzére koszorú.
Minden dolog ferdül, fonákra fordul.

LŐRINC

Menj, jó uram - menj véle, asszonyom -
Páris, ön is - mindenki elkísérje
Sírjáig ezt a szépséges halottat.
Az ég haragszik ránk, sujtolva büntet,
Ne ingereljük, rejtjük el könnyünket.

Capulet, Capuletné, Páris, Lőrinc el

ELSŐ MUZSIKUS

Hát tegyük el a sípukat és álljunk odébb.

DAJKA

Jó emberek, igen, tegyétek el.
A bús napon pihenjen tokotokban. *(El)*

ELSŐ MUZSIKUS

Bizony tinektek erre okotok van.

Péter jön

PÉTER

Jaj muzsikuskok, muzsikuskok. Te játszd el azt, hogy „Vigadj, vigadj”.
Játszd el, ha kicsit szeretsz: „Vigadj”.

ELSŐ MUZSIKUS

Miért éppen azt, hogy „Vigadj”?

PÉTER

Mert a szívem folyton azt muzsikálja, hogy: „Búsulj, búsulj”. Játszd el
azt a kedvderítő halotti éneket.

ELSŐ MUZSIKUS

Nem játszhatom el. Te tudniillik már eljátszottad a hozzá való jogodat.
Ma nem muzsikálunk.

PÉTER

Szóval nem akarod eljátszani?

ELSŐ MUZSIKUS

Nem én.

PÉTER

Akkor majd adok neked.

ELSŐ MUZSIKUS

Mit adsz nekem?

PÉTER

Pénzt, azt nem. De ha akarsz, kaphatsz tőlem egy jókora pofont. Te
kocamuzsikus.

ELSŐ MUZSIKUS

Kuss, kuss, te ronda szolga, kuss.

PÉTER

Húzd rá, különben én húzok rád. Nézd, a gyíklesőmet máris kihúzom.

ELSŐ MUZSIKUS

De azzal nem húzod ám ki magad.

MÁSODIK MUZSIKUS Azt tanácsolom, inkább húzd össze magad, mert elhegedülünk.

PÉTER Nem félek ám tőletek, ha százszor is muzsikusok vagytok. Rajta, húzd rá:

Ha fáj a szívem, ihaja,
S a búbánat majd eltemet,
A muzsika ezüst szava...

Tudod-e, miért mondja a nóta, hogy: „ezüst szava”? Miért mondja, hogy: „a muzsika ezüst szava”? No, mit gondolsz, Macskahúr Simon?

ELSŐ MUZSIKUS Hát azért, mert az ezüstnek is szép szava van.

PÉTER Fején találtad a szöveget. No, mit gondolsz te, Pikula Jankó?

MÁSODIK MUZSIKUS Azért „ezüst szava”, mert a muzsikusok is ezüstért muzsikálnak.

PÉTER Fején találtad a szöveget. És mit gondolsz te, Nótás Jakab?

HARMADIK MUZSIKUS Én bizony nem tudom, miért.

PÉTER Jaj, bocsáss meg, hiszen te énekes vagy. Hát én majd megmondom neked, miért. Azért, mert az ilyenfajta fickók, mint ti, ritkán kaptok aranyat a muzsikátokért.

A muzsika ezüst szava
Kúrálja árva lelkemet. *(El)*

ELSŐ MUZSIKUS Micsoda gyalázatos fráter.

MÁSODIK MUZSIKUS Hogy kötné föl a hóhér. No menjünk be, várjuk meg a gyásznépet, maradjunk itt a torra.

Függöny

ÖTÖDIK FELVONÁS

1. SZÍN

Mantova, utca

- ROMEO Ha az álom hízelkedő szemének
Hinnem lehet, mindjárt öröm köszönt rám.
Keblem királya könnyen ül a trónján
S egész nap oly szokatlan, játszi jókedv
Emelget a földről, víg érzetekkel.
Álmomban édesem jött s halva lelt -
Álmunkban eszmél a halott: beh furcsa!
S oly életet csókolt az ajkaimra,
Hogy fölocsúdtam és császára lettem.
Jaj, mily csodás a szerelem maga,
Ha árnya is ily gazdag, boldogító.
Boldizsár jön
Hír Veronából? Boldizsár, mi újság?
Hoztál-e írást nékem a baráttól?
A kedvesem hogy van? És az apám?
Hogy mint van Júlia? Ezt újra kérdem,
Mert semmi sincs rosszul, ha jól van ő.
- BOLDIZSÁR Hát jól van. És így nincsen semmi rosszul.
Már alszik a Capulet-sírba teste,
S halhatlan része angyalokkal él.
Láttam, hogyan vitték a kriptabolta,
S jelenteni ezt lóhalálba jöttem.
Ó, jaj, bocsásd meg énnekem a rossz hírt,
Hiszen te tetted tisztémül, uram.
- ROMEO Ha így van, harcba szállok véled, égbolt!
Tudod lakásom: hozz tintát, papírt,
S fogadj lovat: ma éjjel utazom.
- BOLDIZSÁR Istenre kérlek, várj kicsit, uram.
Arcod fakó s vad balszerencse érhet
Ezen az úton.
- ROMEO Eh, ne képzelődjél.
Menj gyorsan és tedd a parancsodat.
Nem írt nekem semmit sem a barát?
- BOLDIZSÁR Nem, jó uram.
- ROMEO Sebaj; hát szedd a lábad,
S fogadj lovat: nyomban megyek utánad.
Boldizsár el

Hát Júliám, veled hálok ma éjjel.
Lássuk, miként: Ó, Balsors, jaj de gyorsan
Adsz ötletet az átkozott szegénynek.
Máris eszembe jut egy patikáros -
Itten lakott -, és láttam is minap,
Vásott ruhába, zord, busa szemölddel
Gyógyfűveket szedett. Roppant sovány volt,
A nagy nyomor csontig lerágta őt.
Rozzant boltjába teknősbéka lógott,
Kitömött aligátor, torz halaknak
Rút bőre és a polcain kitéve
Üres bödönkék koldus lim-loma.
Tört bögrék, hólyagok, dohos magok,
Zsinegvégek, rossz, rózsaszín kalácskák,
Szétrakva, hogy többet mutassanak.
Ezt a siralmat látva így tűnődtem:
„Ha valakinek méreg kellene,
Mit árusítani itten halál,
Ez a bitang bizonynal adna néki.”
E gondolat jelezte nyomorom,
S e nyomorult mostan nekem is ad majd.
Ha jól emlékszem, éppen itt a háza:
De ünnep van, bezárta ócska boltját.
Hé, patikáros, hé!

Patikáros jön

PATIKÁROS

Ki ordít így?

ROMEO

No jöjj, barátom. Látom, hogy szegény vagy.
Itt negyven arany: adj egy kortynyi mérget.
De oly ölőt, oly hirtelen-hatót,
Hogy szétnylalljon tüstént minden érben,
Az életunt szörnyethaljon, ha issza,
S testéből úgy robbanjon el a lélek,
Olyan veszett sebesen, mint a lőpor
Lobban ki, tűzbe, gyilkos ágyucsóból.

PATIKÁROS

Van ily mérgem, de Mantovába törvény
Halált szab arra, aki árusítja.

ROMEO

Félsz a haláltól hát, te semmiházi,
Te átkozott? Az arcodon az éhség,
Ínség, sanyargás sír ki a szemedből,
Nyomor, gyalázat lóg le hátadon.
Ez a világ - s törvénye - nem barátod.
Dússá sosem tesz törvény e világon.
Szegd meg tehát, ne légy szegény, fogadd el.

PATIKÁROS

Szegénységem hajlik meg, nem gerincem.

ROMEO

Szegénységed veszem meg, nem gerinced.

PATIKÁROS Hát szórd e port akármi folyadékba
S hörpintsd ki és lehetsz bár oly erős,
Mint húsz ember, végez veled azonnal.

ROMEO Itt aranyod; gonoszabb, mint a mérge,
Több lelket öl ez itt e ronda földön,
Mint kotyvalékod, mit tilos eladnod:
Én adtam mérget, nem te énnekem.
Ég áldjon: ételt végy rajt s vastagodj.
Beveszlek én, gyógyító, drága mérge,
Ha Júliámhoz a sírboltba érek.

Elmennek

2. SZÍN

*Verona. Lőrinc barát cellája.
János barát jön*

JÁNOS Hé, merre vagy, testvérem Szent Ferencben?

Lőrinc barát jön

LŐRINC Úgy hallom, ez János testvér szava.
Megjöttél Mantovából, Romeótól?
Üzent nekem? Vagy add a levelét.

JÁNOS Elmentem egy mezítlábas baráthoz,
Ki gyámolítja a betegeket,
Hogy elkisérjem és meg is találtam,
De minthogy azt hitték a városőrök,
Hogy mind a ketten oly helyen forogtunk,
Hol döghalál és fertőzet lakik,
Ajtónk lezárták és mi ottrekedtünk.
Így Mantovába el sem érkezünk.

LŐRINC Ki vitte hát írásom Romeóhoz?

JÁNOS El sem küldtem - itt van a levél -,
Futár se volt, hogy visszahozza néked.
A fertőzettől itt mindenki retteg.

LŐRINC Mily balszerencse! Szerzetünkre mondom,
Nem semmiség volt benne, ámde fontos,
Komoly követség, s végzetes lehet,
Hogy el se ment. János testvér, eredj,
Szerezz egy vasrudat és hozd azonnal
Cellámba.

JÁNOS Testvér, már futok, hozom. *(El)*

LŐRINC
Mostan magam megyek a kriptaboltba.
Júlia ébred három óra múlva,
Átkozni fog, mert közbe Romeót
Nem értesítettem, hogy itt mi történt.
De újra írok Mantovába néki
S míg jön, cellámba rejtem Júliát -
A sírban egy élőhalott virág! (El)

3. SZÍN

*Temető. Capuleték kriptája.
Páris, Apród virággal, fáklyával jön*

PÁRIS
Add a fáklyát, fiú, s eredj odább.
Nem, oltsd ki inkább, mert még észrevesznek.
Feküdj le ottan a fenyők alá.
Szorítsd füled az üreges talajra.
Így hogyha lépés rezzen a síroktól
Lyukas, kivájt, behorpadt temetőn,
Meggallod: és füttyents nekem azonnal,
Jelezd, mihelyt valaki közeleg.
Add a virágot. Tedd parancsomat, menj.

APRÓD
(félre) Félek kicsit, hogy egyedül leszek
A temetőben, ámde rajta, menjünk. (El)

PÁRIS
Édes virág, nászágyadon virág lesz:
De mennyezetje - jaj - por és kövek!
Édes harmattal öntözöm meg éjjel,
Harmat híján bánat-facsarta könnyel:
Nap szállatával gyászolom sirod,
Meggintem a virággal és sirok.
Apród füttyent
A fiú jelt ad, most valaki jön.
Mily átkozott láb bolyg itt éjszaka,
Zavarva gyászom és igaz szerelmem?
Fáklyája van? Hát rejts el akkor, Éj! (El)

Romeo és Boldizsár fáklyával és csákánnyal jön

ROMEO
Add a csákányt s a faltörő-rudat.
Itt a levél s reggelre kelve vidd el
És nyújtsad át uramnak és atyámnak.
Add a fáklyát: ha kedves életed,
Állj félre s bármit látsz vagy hallasz itten,
Munkámban engem semmiképp se bolygass.
Leszálllok a Halál ágyába hát,
Hogy lássam újra édesemnek arcát.
Főképp pedig, hogy ujjáról lehúzzam
A drága gyűrűt - fontos ügybe lesz rá

Szükségem: így hát eredj, siess: -
De hogyha visszatérsz és leskelődöl,
Mit művelek később, hát istenemre,
Ízekre téplek, és a tagjaiddal
Szórom be ezt a kapzsi temetőt:
Az óra és a szándékom szilaj-vad,
Vadabb, dühösebb és iszonytatóbb, mint
Éh tigris és a bögő óceán.

BOLDIZSÁR Megyek, uram, megyek, már nem zavarlak.

ROMEO Így vagy barátom. Vidd el innen ezt,
S élj boldogul: jó ember, Isten áldjon.

BOLDIZSÁR *(félre)* Azért csak a közelbe bújok el:
Olyan csúnyán néz, rosszban sántikálhat.

(Hátrahúzódik)

ROMEO Te ronda bendő, pucra a Halálnak,
Jóllakva a legszentebb földdarabbal,
Büdös állkapcád fölfeszítem és új
Ételt tömök beléd, hogy meggebedj!

Feltöri a kripta ajtaját

PÁRIS Ez a száműzött, dölyfös Montague.
Ő ölte meg az Édes drága bátyját,
Bújába halt meg ez a szép teremtés.
Most idejött, a hitvány, meggyalázni
A holtakat: de végezek vele. *(Előrelép)*
Megállj cudar munkádba, Montague!
Hát mit keres a bosszú a siron túl?
Aljas rüpők, hadd végezzek veled.
Add meg magad, jöjj, mert meghalsz azonnal.

ROMEO Meg, meghalok, azért jövök ide.
Az átkozottat, jó fiú, ne bősítsd.
Fuss, hagyj magamra: nézd a holtakat,
Tőlük riadj el, az Istenre kérlek.
Fejemre új bünt, ifjú, ne tetézz,
Ne ingerelj, uszíts: eredj, eredj!
Az égre, jobb szeretlek, mint magam,
Hisz enmagam ellen hozom a fegyvert,
Ne késlekedj, menj: élj s ámulva mondd,
Elkergetett egy irgalmas bolond.

PÁRIS Nem engedlek, hiába is rimánkodsz,
Végzek veled, mint egy földönfutóval.

ROMEO Tehát kihívsz? No rajta, kezd, fiú.

BOLDIZSÁR Jaj, Istenem, vívnak, hívom az őrt. *(El)*

Páris lerogy

PÁRIS

Ó, jaj, megölt! Ha van szivedbe részvét,
Nyisd föl a kriptát, fektess Júliához.

Meghal

ROMEÓ

Megesküszöm, így lesz. Hadd lássam arcod. -
Mercutio nemes rokonja, Páris.
Mit is beszélt az úton a legényem,
Míg zaklatott főm nem figyelt reá? Azt,
Hogy Páris megkérte Júliát:
Nem ezt beszélte? Vagy álmodtam ezt? -
Őrült vagyok és hallva Júliáról
Ezt képzelem? Ó, adsza a kezéd,
Beírtak a Balsors könyvébe, vélem!
Dicső a sír, amelybe eltemetlek,
Nem, fárosz¹⁶ ez, legyilkolt ifjúember,
Mert Júlia van itt, szépsége fénylik,
S a kriptá tőle tündér bálterem lesz.
Nyugodj, halott, kit egy halott temet.
Párist a kriptába fekteti
Hányszor vidul föl a halál előtt,
Aki halódik. Ápolói mondják,
Ez az utolsó lobbanás: mi hát most
E lobbanás? Ó, szívem! asszonyom!
Lehed mézét kiszívta a Halál,
De nincs hatalma a szépségeden:
Nem tört le: szádon-arcodon bíborlik
Szépséged zászlaja, és a Halál még
Nem tűzte ott ki sárga lobogóját.
Tybalt, te vagy e véres szemfedőbe?
Ó, mit tehetnék mást javadra, mint hogy
A kéz, amely szétvágta ifjuságod,
Lerontsa azt is, aki ellened tört?¹⁷
Miért vagy oly szép mostan is? Talán
Beléd szeretett az üres Halál,
S e semmi, ösztövé, utálatos Rém
Itt a sötétben tart mint kedvesét?
Én féltelek, hát véled maradok.
Nem moccanok többé a zordon éjnek
E kastélyából: itt leszek, csak itt,
Férgekkel, a szolgáló-lányaiddal
Itten tanyázom mindörökre majd,
S lerázom a bal csillagok igáját
Ez életunt testről. Szem, nézd utolszor!
Öleld utolszor, kar! s te száj - lehellet
Kapuja - ez igaz csókkal pecsételd

¹⁶ *Fárosz* - világítótorony

¹⁷ ... *ellened tört?* - az ezután következő sor Kosztolányi fordításából kimaradt. Az eredeti szövegben: Forgive me, cousin! Ah! dear Juliet. (= Bocsáss meg, rokon! drága Júlia!)

Örök alkum az uzsorás Halállal.
Jöjj, zord kíséző, szörnyű kalauz!
Kétségbeesett révész te, s verd a szirthez
Viharba fáradt, hányatott dereglyém.
Érted, szerelmem! *(Kiissza az üveget)*
Ó, hű patikáros,
Gyors a szered. Így, egy csókkal halok meg. *(Meghal)*

Lőrinc barát bejön

LŐRINC Jaj, Szent Ferenc, segíts. Hányszor botolt meg
Vén lábam a sírokba! Ki van itt?

BOLDIZSÁR Egy jó barátod s régi ismerősöd.

LŐRINC Áldás reád hát. Mondd nekem, barátom,
Miért világít az a fáklya
Pondróknak és a vaksi koponyáknak?
Nyilván a Capulet-kriptában ég.

BOLDIZSÁR Ott ég, atyám, és a gazdám is ott van, akit szeretsz te.

LŐRINC Ki?

BOLDIZSÁR Hát Romeo.

LŐRINC Mióta van ott?

BOLDIZSÁR Jó félóra óta.

LŐRINC Jöjj vélem a kriptába.

BOLDIZSÁR Nem merek.
A gazdám azt hiszi, hogy hazamentem,
S irtózatot halált ígért nekem,
Ha maradok s utána leskelődöm.

LŐRINC Hát csak maradj. Magam megyek. De félek,
Egyszerre csak rossz sejtelem fog el.

BOLDIZSÁR Én azt álmodtam a fenyő alatt itt,
Hogy a gazdám kihívott valakit
S leszúrta a kardjával.

LŐRINC *(előremegy)* Romeo!
Jajjaj, miféle vér fertezetteti
A kriptaboltnak sziklacsarnokát?
S miért e bitang és vérfüstölte kardok
Oly mocskosan a béke otthonában?
Bemegy a kriptába
Romeo! Ó, halálsápadt! Mi, Páris?
Vérébe fagyva. Ó, mily átkos óra
Okozta ezt a szörnyű balszerencsét!
Júlia ébredez.

Júlia ocsúdik

JÚLIA Ó, jóságos atyám, hol az uram?
Emlékezem, hogy hol kell lenni nékem
S ott is vagyok: de hol van Romeóm?

Künn zaj

LŐRINC Zajt hallok. Asszonyom, jer a halálnak,
Ragálynak és lidércnek e lakából.
Nagyobb erő tört ránk, hiába küzdünk,
Tervünk dugába dőlt: siess, jer innen:
Holtan hever urad - a kebleden -,
És Páris is: jer velem, elhelyezlek
A szent apácák zárdájába majd.
Ne kérdezősködj, mert közelg az őrség,
Jer, Júliám! (*Új zaj*) Én nem merek maradni.

JÚLIA Csak menj, siess. Nekem maradni kell.
Lőrinc el
Mi ez üveg? a kedvesem kezében?
Ó, mérge ölte meg idő előtt.
Huncut, kiinni mind, nem hagyni egy
Baráti csöppet, hogy hozzád vigyen?
Megcsókolom szád. Tán csüng rajta pár
Csöpp, hogy halálba üdvözítsen engem.
(*Megcsókolja*) Szájad meleg.

ELSŐ ŐR (*künn*) Vezess, fiú: - na merre?

JÚLIA Mi ez a zaj? Jöjj, drága tőr!
Kirántja Romeo törét
Ez hüvelyed. (*Magába döfi*) Itt rozsdásodj te: ölj meg!

Romeo holttestére rogy s meghal. Őrség jön Páris apródjával

APRÓD Ez az a hely, ahol a fáklya ég.

ELSŐ ŐR Egyadta vér a kriptabolt alapja.
A temetőbe! Mindenkit lefogni.
Néhány ór el.
Siralmas látvány! Itt a gróf megölve.
Júlia vérzik: még meleg, de újra
Meghal, kit már két napja eltemettünk.
Fuss a herceghez - te Capuletékhez -
Verd föl a Montague-kat - mind kutatni.
Itt látjuk őket a sírbolt alapján,
De hogy mi volt a gyászuk bús alapja,
Azt majd csak a vizsgálat látja végül.

Több ór visszajön Boldizsárral

MÁSODIK ŐR Itt Romeo legénye, künn találtuk.

ELSŐ ŐR Míg nem jön a herceg, vedd őrizetbe.

Több ór visszajön Lőrinc baráttal

HARMADIK ŐR Itt egy barát, remeg, sóhajtozik, sír:
Ezt a vasat, csákányt önála leltük,
A temető ezen felén lopózkodott.

ELSŐ ŐR Nagyon gyanús: fogoly lesz a barát is.
Herceg kíséretével jön

HERCEG Mi balszerencse ébred ily korán,
Hogy hajnali ágyunkból is kiűz?

Capulet, Capuletne és mások jönnek

CAPULET Mi baj lehet, hogy így üvöltönek künn?

CAPULETNÉ A nép az utcán Romeót kiáltoz,
Más Júliát, más Párist, s mind rohannak
Vad jajgatással a kriptánk felé.

HERCEG Mi rémület riasztja a fülünket?

ELSŐ ŐR Herceg! Páris gróf itt hever megölve.
Itt Romeo halott - s itt Júlia -
Halott volt már - meleg, és újra meghalt.

HERCEG Derítsd föl: e vad gyilkolás miként volt?

ELSŐ ŐR Itt egy barát, itt Romeo legénye.
Szerszámokat cipelnek, hogy kinyissák
Halottaink tanyáját.

CAPULET Ó, Ég - ó, asszony, nézd, vérzik leányunk!
E tör eltévedt - ni, a hüvelye
Üres emitt Montague oldalán.
Lányunk szívébe csúszott: - rossz hüvelybe.

CAPULETNÉ Halálharang nekem ez a halálkép:
Aggságomat kondítja sír felé.

Montague és mások jönnek

HERCEG Jöjj, Montague, ma fölkeltél korán,
Lásd, mily korán feküdt le gyermeked.

MONTAGUE Ó, herceg, hitvesem meghalt ma éjjel,
Nem élte túl fia száműzetését.
Mi új csapás zendül vénségem ellen?

HERCEG Nézz s látni fogsz.

MONTAGUE Ó, nevetlen, mondd hát, illik-e
Apád előtt a sírba tolakodni?

HERCEG Zárjuk le kissé a vád ajkait,
Míg tisztázzuk a kétes dolgokat,
S megtudjuk kútfejük, való lefolytuk:
Akkor magam leszek bútok vezére,
Halálba is viszlek, ha kell: de addig
Szolgálja a gyászt néma béketűrés. -
Hozzák elémbe a gyanúsokat.

LŐRINC Én, én vagyok, ki tenni képtelen,
A leggyanúsabb, mert e szörnyű rémtett
Idő s hely is mind-mind csak ellenem vall.
Itt állok én, terhelve-mentekezve,
Vádolva s egybe védve önmagam.

HERCEG Hát add elő, mit tudsz te a dologban?

LŐRINC Rövid leszek, hisz a lélegzetem
Kurtább, semhogy hosszú mesére futná.
Ott Romeo - halott -, Júlia férje -
Ott Júlia - halott -, hú hitvese.
Titokban én eskettem össze őket,
Tybaltot aznap ölték meg s miatta
A vőlegényt számúzték városunkból.
Júlia érte sírt és nem Tybaltért.
Te, hogy keservét enyhítsd, elgyűrűzted,
Erővel is férjhez akartad adni
Páris grófhhoz - Júlia fölkeres,
Rimánkodik dúlt arccal, hogy segítsek,
Mentsem meg őt a másik esküvőtől,
Másképp cellámban öli meg magát.
Hát adtam néki - mert tudok keverni -
Álomhozó italt, s úgy is hatott ez,
Amint kívántam, a halál színébe
Burkolta: közben írtam Romeónak,
Hogy itt legyen e rémes éjszakára
S kölcsön-sírjából hozza ki velem,
Mert az ital varázsa épp ma szűnt meg.
De a levélvivőm, János barát,
Útjába megrekedt és tegnap este
Levelem visszahozta. Így az órán -
Mikor ébredni kellett Júliának -
Magam jöttem kivinni őt a sírból.
Azt hittem, a cellámba rejtem el majd,
Míg Romeónak írást küldhetek: -
De hogy megérkezem - az ébredése
Előtt pár perccel -, két halott hevert itt,
Nemes Páris gróf és hú Romeo.
Júlia ébred, kértem esdve, jöjjön,
Viselje tűrve az Ég rendelését:
De erre zaj riasztott el a sírből,
Ő bánatában nem akart követni,
S - úgy rémlik - aztán végezett magával.
Csak ezt tudom. Nászába beavattuk
Dadáját is, s ha bármi balra fordult
Az én hibámból, úgy vén életem
Legyen az áldozat - pár óra van még -
Ezt sújtsa le a törvény szigora.

HERCEG Szent férfiúnak ösmertünk mi mindig.
Hol Romeo legénye? Mit tud ez?

BOLDIZSÁR Hírt vittem néki, hogy Júlia meghalt,
Ő lóhalálban indult Mantovából,
Mindjárt a sírhoz jött, ide a sírhoz -
Mehagyta, ezt az írást adjam át
Az apjának korán, és benn a sírban
Halált ígért nekem, ha nem megyek.

HERCEG Add azt az írást - majd beléje nézek -
A gróf apródja hol, ki őrt hívott?
Hát mit művelt itt, fickó, az urad?

APRÓD Az asszonya sírjához jött virággal.
Rám szólt, hogy álljak félre, félreálltam.
Egy fáklyás ember a sírt feszegette,
Hát akkor a gazdám kirántja kardját,
Én meg futok s tüstént hívom az őrt.

HERCEG Ez írás a barátot igazolja.
Így volt szerelme s Júlia halála.
Azt írja itt, mérget vett egy szegény
Patikárostól s a kriptába jött
Meghalni és Júliához feküdni.
Hol vagytok, ellenségek? - Capulet -
Montague - lám gyűlölségtok mily átok:
Szerellemmel gyilkolta meg az Ég
Örömetek, s én, mert türtem viszálytok,
Két atyafit vesztek: - így bűnhődünk mind.

CAPULET Ó, Montague bátyám, add a kezed:
Ez a leányom özvegydíja, többet
Nem kérhetek.

MONTAGUE De én többet adok:
Szobrot emelek néki sáraranyból,
És mindaddig, amíg Verona áll,
Nevének nem szabad elmúlnia,
Ragyogjon a hű, tiszta Júlia.

CAPULET S én egy arany-Romeót veretek
Arája mellé: mártír-gyermekeknek
Így áldoz a koldusi szeretet.

HERCEG Zord békülést hoz e mogorva reggel,
Fejét a nap se dugja ki nekünk.
Ezt megvitatjuk még a többiekkel,
Aztán kegyelmezünk és büntetünk:
Mert még regékbe sincsen arra szó,
Mit szenvedett Júlia s Romeo.

Mind elmennek

Függöny

